

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
FEDERALNA UPRAVA CIVILNE ZAŠTITE

STANDARDNE OPERATIVNE PROCEDURE

Federalne uprave civilne zaštite za tehničko
izviđanje i čišćenje u procesu vraćanja
površine u BiH

Broj: 10-40-16-181/26
Datum: 19.05.2026. godine

Deminerska organizacija:
FEDERALNA UPRAVA CIVILNE ZAŠTITE

STANDARDNE OPERATIVNE PROCEDURE

Federalne uprave civilne zaštite za tehničko
izviđanje i čišćenje u procesu vraćanja površine u
BiH

FUCZ.PR.14.

Sarajevo, maj 2026. godine

SADRŽAJ

1.	SVRHA PROCEDURE, PODRUČJE PRIMJENE I VEZA SA DRUGIM DOKUMENTIMA	1
1.1.	Svrha procedure	1
1.2.	Područje primjene	1
1.3.	Veza sa drugim dokumentima	1
2.	UVOD	2
3.	TERMINI, DEFINICIJE I SKRAĆENICE	3
4.	ULOGA FUCZ U OBLASTI PMA	7
5.	CILJ TI I ČIŠĆENJA U PROCESU VRAĆANJA POVRŠINE NA MSP	8
6.	TOK IZVOĐENJA ZADATAKA	9
7.	PLANIRANJE OPERACIJA TI I ČIŠĆENJA U PVP NA MSP	11
8.	SIGURNOST I ODGOVORNOST	12
8.1.	Oficir za operacije	12
8.2.	Stručni savjetnik za analizu učinaka deminerskih timova i vođenje protivminskih akcija	13
8.3.	Stručni saradnik za planiranje i vođenje operacija deminiranja	13
8.4.	Stručni saradnik za kontrolu kvaliteta i procedure sigurnosti	13
8.5.	Viši referent za saradnju sa lokalnom zajednicom	13
8.6.	Viši referent interne kontrole (VRIKK) deminiranja	14
8.7.	Vođa deminerskog tima	14
9.	ORGANIZACIJA RADILIŠTA I MANUELNE OPERACIJE	15
9.1.	Organizacija radilišta u TI i čišćenju	15
9.2.	Manuelne operacije u TI i čišćenju	15
9.2.1.	Izvršiti kontrolnu pretragu površine ispred bazne letve metal detektorom u visini od oko 30 cm	15
9.2.2.	Tražiti žice poteznih mina koristeći pipalicu	15
9.2.3.	Razgrnuti vegetaciju prstima ruku i vizuelno provjeriti površinu do nivoa tla ..	16
9.2.4.	Ukloniti vegetaciju	16
9.2.5.	Traženje i pronalaženje ES metal detektorom	16
9.2.6.	Ispitivanje indikacije metal detektora pipalicom	16
9.2.7.	Otkopavanje lociranog predmeta	16
9.2.8.	Otkrivanje ES ili potezne žice	17
9.2.9.	Spaljivanje vegetacije na netretiranim površinama	17
9.2.10.	Uklanjanje dublje zakopanih ES	17
9.3.	Ulaz u sumnjivu površinu	18
9.4.	Vođenje radnih staza	18
9.5.	Pronalazak očekivanih mina	18

9.6.	Pronalazak neočekivane mine u procesu TI ili čišćenja	18
9.7.	Novi dokaz miniranosti.....	18
9.8.	Dostignuta maksimalno planirana čišćena površina kroz radne staze, a nije lociran dokaz miniranosti	19
9.9.	Lociran dokaz miniranosti, određivanje njegove granice i stečeni uslovi za određivanje granica površine za čišćenje	19
10.	SISTEM VEZE	21
11.	OBILJEŽAVANJE REDUKOVANE I OČIŠĆENE POVRŠINE.....	22
11.1.	Radno obilježavanje	22
11.2.	Trajno i polutrajno obilježavanje očišćene i redukovane površine	23
12.	MAŠINSKA PRIPREMA	24
12.1.	Tim za mašinsku pripremu.....	24
12.2.	Mašinska priprema u tehničkom izviđanju i čišćenju u PVP	24
13.	UPOTREBA PASA U TI I ČIŠĆENJU U PVP	26
13.1.	Čišćenje (probijanje) radnih staza pomoću POEK-a	26
13.2.	Probijanje radnih staza na mašinski pripremljenoj površini	27
13.3.	Pretraga površine pregama sistemom boksanja	27
13.4.	Izveštavanje u pregiranju	27
14.	MEDICINSKA PODRŠKA I EVAKUACIJA RANJENIKA	28
15.	SISTEM UPRAVLJANJA KVALITETOM FUCZ	30
15.1.	Principi upravljanja kvalitetom u FUCZ	30
16.	OSIGURANJE I KONTROLA KVALITETA DEMINIRANJA.....	36
16.1.	Kontrola kvaliteta radnih staza i uzorkovanje čišćene površine.....	36
16.2.	Opis koraka osiguranja kvaliteta deminiranja	36
16.3.	Sigurnosne mjere kao dio osiguranja kvalitete na deminerskom radilištu	38
16.4.	Stručni i interni nadzor nad provođenjem operacija deminiranja.....	38
16.4.1.	Izrada i odobrenje izvedbenog plana i najava početka radova	38
16.4.2.	Izrada plana IKK.....	39
16.4.3.	Operativna kontrola kvaliteta od strane RR/VT.....	40
16.4.4.	Kontrola kvaliteta tokom izvođenja deminiranja od strane VR IKK.....	40
16.4.5.	Monitoring od strane ugovarača tokom izvođenja deminiranja.....	41
16.4.6.	Utvrđivanje realne produktivnosti na deminerskom zadatku	42
16.5.	Odgovornost i ovlaštenja.....	42
16.5.1.	Odgovornost VR IKK.....	42
16.6.	Uzorkovanje površine planirane za redukciju.....	43
16.6.1.	Osnovne odredbe.....	43

16.6.2. Postupak uzorkovanja.....	43
17. ZAHTJEVI KVALITETA I SIGURNOSTI U TEHNIČKOM IZVIĐANJU I ČIŠĆENJU ..	44
17.1. Vrste neusaglašenosti	44
17.2. Tabelarni pregled pojedinačnih zahtjeva kvaliteta i sigurnosti u tehničkom izviđanju i čišćenju:	49
18. ZAŠTITA OKOLIŠA U TOKU AKTIVNOSTI PMA	55
19. EVIDENCIJE I IZVJEŠTAJI.....	56
20. PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE	57

Broj: UP1/02-44-1-9-1/26
Sarajevo, 21.05.2026. godine

Na osnovu člana 9. tačka c) Zakona o deminiranju u Bosni i Hercegovini („Službeni glasnik BiH“ broj 5/02), te člana 14. i 31. stav (3) pod c) Pravilnika o akreditovanju organizacija za protivminske aktivnosti u Bosni i Hercegovini („Službeni glasnik BiH“ broj 77/24), a po izvršenoj provjeri valjanosti Standardnih operativnih procedura za tehničko izviđanje i čišćenje u procesu vraćanja površine organizacije Federalna uprava civilne zaštite, Direktor Centra za uklanjanje mina u Bosni i Hercegovini donosi sljedeće:

ODOBRENJE

Deminerskoj organizaciji Federalna uprava civilne zaštite odobrava se korištenje Standardnih operativnih procedura za tehničko izviđanje i čišćenje u procesu vraćanja površine.

Odobrene Standardne operativne procedure za tehničko izviđanje i čišćenje u procesu vraćanja površine, izrađene u maju 2026. godine, sadrže 57 (pedeset sedam) stranice bez priloga i predstavljaju opis sopstvenih operativnih procedura deminerske organizacije usklađenih sa minimalnim zahtjevima datim u Standardu za protuminske akcije u Bosni i Hercegovini (broj 15-36-21-2229/24 od 26.04.2024. godine).

Ovo odobrenje priložiti uz odobreni SOP, kao dokaz važenja, te se u tom cilju može kopirati u potrebnom broju primjeraka.

DIREKTOR
Enis Horozović

Dostavljeno:
- Federalna uprava civilne zaštite
- OUK PMA

1. SVRHA PROCEDURE, PODRUČJE PRIMJENE I VEZA SA DRUGIM DOKUMENTIMA

1.1. Svrha procedure

Ovom procedurom opisuje se postupak koji se provodi u Sektoru za organizaciju deminiranja i uništavanje eksplozivnih sredstava Federalne uprave civilne zaštite prilikom čišćenja i tehničkog izviđanja u procesu vraćanja površine.

1.2. Područje primjene

Ova procedura se primjenjuje u svim organizacionim cjelinama Sektora za organizaciju deminiranja i uništavanje eksplozivnih sredstava Federalne uprave civilne zaštite.

1.3. Veza sa drugim dokumentima

- Zakon o deminiranju u Bosni i Hercegovini („Službeni glasnik BiH“, broj 5/02), izdanje od 2002. godine;
- Standard za uklanjanje mina i NUS-a u Bosni i Hercegovini, izdanje od 01.06.2003. godine i Aneks 2., od 13.01.2010. godine;
- Standard za PMA u Bosni i Hercegovini, izdanje-april 2024. (objavljeno 01.10.2024. godine);
- Standardne operativne procedure Federalne uprave civilne zaštite za operacije humanitarnog deminiranja i uništavanja mina i NUS-a u BiH, izdanje maj 2020. godine (odobrenje BH MAC-a broj: UP-1/02-44-1-8/20 od 11.05.2020. godine).

Potvrđuje se da ovaj SOP predstavlja kontrolisanu kopiju br._____, SOP-a FUCZ i da je identičan SOP-u FUCZ kojeg je odobrio BHMAL.

Standardne operativne procedure Federalne uprave civilne zaštite za tehničko izviđanje i čišćenje u procesu vraćanja površine u BiH, FUCZ.PR.14. sastoji se od 57 (pedesetsedam) stranica osnovnog dokumenta i 10 (deset) priloga.

Sarajevo: 19.05.2026. godine

Proceduru pripremio i obradio:

Šef odsjeka za deminiranje

Muamer Husilović _____

Proceduru kontrolisao:

**Rukovodilac Sektora za organizaciju deminiranja
i uništavanje eksplozivnih sredstava**

Mustafa Kadribegović _____

**Privremeno postavljeni
DIREKTOR**

Aldin Brašnjić

M.P.

2. UVOD

Ovaj dokument propisuje Standardne operativne procedure Federalne uprave civilne zaštite za tehničko izviđanje i čišćenje u procesu vraćanja površine (u daljnjem tekstu: SOP).

SOP je izrađen na osnovu zahtjeva Standarda za protivminске akcije u BiH iz aprila 2024. godine (Standard BiH za PMA), međunarodnim standardima i Zakonom o deminiranju u BiH. U SOP su ugrađena dosadašnja iskustva u procesu vraćanja površine u BiH koja su posebno prilagođena deminerskim timovima, timovima za uništavanje i timova za podršku FUCZ.

SOP će se dopunjavati kroz Anexe, prateći dostignuti nivo i potrebe za uvođenje novih tehnika deminiranja, a korisnici moraju prihvatiti i primjeniti promjene s ciljem povećanja efikasnosti i sigurnosti operacija deminiranja.

Sektor za organizaciju deminiranja i uništavanje eksplozivnih sredstava Federalne uprave civilne zaštite je odgovoran za sve buduće izmjene SOP-a, po proceduri koja uključuje prijedloge od VR IKK, deminerskih timova, timova za uništavanje i timova za podršku. Na osnovu prijedloga se vrši procjena mogućnosti primjene istih u našim uslovima i osnovanosti za dobijanje odobrenja za korištenje od strane BHMACH-a.

Uzimajući u obzir veličinu i karakteristike minskog problema, efikasnost metoda i tehnika u protuminskom djelovanju koje su se dosada primjenjivale u BiH, postoji potreba za promjenom u pristupu.

Proces vraćanja površine izvodi organizacija akreditirana za tehničko izviđanje i čišćenje u procesu vraćanja površine.

BHMACH i izvođač radova vode računa o efikasnom iskorištenju resursa koje je na raspolaganje dala deminerska organizacija za izvođenje procesa vraćanja površine. Proces vraćanja površine ima smisla jedino ako se koristi znatno manje resursa nego u sistematskom tehničkom izviđanju u odnosu na kontaminiranu površinu koja se istražuje.

Deminerski timovi Federalne uprave civilne zaštite osposobljeni su za provođenje čišćenja i tehničkog izviđanja u procesu vraćanja površine kroz planiranje, organizaciju i upravljanje resursima, a isti će provoditi zajedno sa Centrom za uklanjanje mina u BiH (BHMACH).

3. TERMINI, DEFINICIJE I SKRAĆENICE

U cilju usaglašavanja sa međunarodnim standardima, u zagradi je napisan odgovarajući termin na Engleskom jeziku, koji je u skladu sa standardom IMAS 04.10.

Federalna uprava civilne zaštite – FUCZ (Federal administration of civil protection)

Federalna uprava civilne zaštite (FUCZ) vrši poslove utvrđene u odredbi člana 22. Zakona o federalnim ministarstvima i drugim organima federalne uprave („Službene novine Federacije BiH“, br. 58/02, 19/03, 38/05, 2/06, 8/06, 61/06, 52/09 i 48/11). U oblasti deminiranja i uklanjanja i uništavanja eksplozivnih sredstava, vrši poslove utvrđene u Zakonu o deminiranju u Bosni i Hercegovini („Službeni glasnik BiH“, broj: 5/02), kao i u Zakonu o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća („Službene novine Federacije BiH“, br. 39/03, 22/06 i 43/10).

Centar za uklanjanje mina u BiH – BHMIC (Mine Action Centre (MAC))

Centar za uklanjanje mina u BiH (BHMIC) je institucija osnovana na državnom nivou i to Zakonom o deminiranju u BiH („Službeni glasnik BiH“ broj: 5/02) kao stručna služba Komisije za deminiranje u BiH.

Ciljana istraga - CI (Targeted investigation)

Ciljana istraga (CI) je aktivnost traženja naznaka miniranosti na osnovu lokacijski određenih dokaza o postojanju mina u SOPO i POPO korištenjem tehničkih metoda.

Čišćenje (Clearance)

U kontekstu protuminske akcije, termin se odnosi na zadatke ili akcije koje osiguravaju uklanjanje i/ili uništavanje svih eksplozivnih sredstava sa određene površine, do određene dubine, ili u skladu s drugim parametrima koje propisuje BHMIC.

Direktni dokazi miniranosti

Direktni dokazi miniranosti su takvi dokazi koji ukazuju na izvjesno postojanje mina na površinama na koje se odnose.

Eksplozivna sredstva – ES (Explosive ordnance (EO))

Pod ES se podrazumijeva sljedeća municija:

- Mine
- Kasetnu municiju
- Neeksplozivna ubojna sredstva
- Ostavljena eksplozivna sredstva
- Zamke iznenađenja
- Druge naprave (definirano dopunjenim Protokolom II CCW konvencije)
- Improvizirane eksplozivne naprave

Napomena: Improvizirane eksplozivne naprave (IED – IEN) koje ispunjavaju definiciju mina, zamke iznenađenja ili drugih naprava koje spadaju u polje djelovanja protuminske akcije, kad se njihovo čišćenje poduzima u humanitarne svrhe i na područjima gdje su neprijateljstva prestala.

Eksplozivna sredstva zaostala iz rata - ESZR (Explosive Remnants of War (ERW))

Eksplozivna sredstva zaostala iz rata (ESZR) su napuštena eksplozivna sredstva (NES) i neeksplozivna ubojna sredstva (NUS).

Geografski informacioni sistem - GIS (Geographical Information System)

Geografski informacioni sistem (GIS) je organizovan sistem kompjuterskog hardvera i softvera, geografskih podataka i osoblja zaduženog za efikasno prikupljanje, pohranjivanje,

ažuriranje, rukovanje, analizu i prikaz svih oblika informacija vezanih za geografski određene informacije.

Indirektni dokazi miniranosti

Indirektni dokazi miniranosti su takvi dokazi koji ukazuju na neizvjesno postojanje mina na površinama na koje se odnose.

Komisija za deminiranje (National Mine Action Authority (NMAA))

Komisija za deminiranje je centralno tijelo za poslove deminiranja u BiH osnovano Zakonom o deminiranju BiH i koje radi u sastavu Ministarstva civilnih poslova BiH, te za svoj rad odgovara tom ministarstvu.

Kontrola kvaliteta – KK (Quality Control (QC))

Kontrola kvaliteta (KK) je dio upravljanja kvalitetom usmjerena na ispunjavanje zahtjeva kvaliteta (ISO 9000:2000).

Mina (Mine)

Mina je ubojito eksplozivno sredstvo koje se postavlja na ili ispod površine tla ili neke druge površine, kako bi detonirala uslijed prisustva, blizine ili kontakta sa osobama, ili vozilom, a s ciljem nanošenja ljudskih žrtava i prouzrokovanja štete na materijalno tehničkim sredstvima.

Minski sumnjivo područje – MSP

Minski sumnjivo područje (MSP) je površina koja se sastoji od SOPO i POPO jedne ili više minski ugroženih zajednica (obuhvaćenih u potpunosti ili djelimično), a koja je odabrana da se kao jedna logična cjelina tretira procesom vraćanja površine (Land Release process).

Napomena:

MSP u toku NTI može biti i prošireno. Kroz NTI se analiziraju i sve informacije iz područja u okolini MSP koje mogu uticati na donošenje odluka o dijelovima MSP.

Napušteno eksplozivno sredstvo - NES (Abandoned Explosive Ordnance (AXO))

Napušteno eksplozivno sredstvo (NES) je eksplozivno sredstvo koje nije upotrijebljeno za vrijeme oružanog sukoba, koje je iza sebe ostavila ili odbacila neka od sukobljenih strana, a koji više nije pod kontrolom strane koja ga je ostavila ili odbacila. NES može ili ne mora biti naoružano ili drukčije pripremljeno za upotrebu (CCW protokol V).

Netehničko izviđanje - NTI (Non-Technical Survey)

Netehničko izviđanje (NTI) je aktivnost kojom se prikupljaju i analiziraju informacije o prisustvu, vrsti i rasporedu mina bez upotrebe tehničkih metoda.

Napomena:

Iako se u netehničkom izviđanju ne koriste tehničke metode, postoji čvrsta veza između netehničkog i tehničkog izviđanja. U netehničkom izviđanju se određuju površine koje će biti tehnički izviđane. U netehničkom izviđanju se analiziraju sve informacije koje su prikupljene tehničkim izviđanjem i donosi odluka o daljim aktivnostima.

Neeksplodirano ubojno sredstvo - NUS (Unexploded Ordnance (UXO))

Neeksplodirano ubojno sredstvo (NUS) je sredstvo koje je naoružano ili drukčije pripremljeno za upotrebu i upotrijebljeno. NUS je ispaljeno, bačeno, lansirano ali još uvijek neeksplodirano bilo zbog kvara, što je tako projektovano, ili iz bilo kojeg drugog razloga.

Očišćena površina

Očišćena površina (m²) je definisana površina očišćena putem uklanjanja i/ili uništavanja svih mina i ESZR do zahtijevane dubine.

Osiguranje kvaliteta – OK (Quality Assurance (QA))

Osiguranje kvaliteta (OK) je dio upravljanja kvalitetom usmjeren na uspostavu povjerenja da će postavljeni zahtjevi za kvalitetom biti ispunjeni (ISO 9000:2000).

Otkazana površina (Cancelled area)

Otkazana površina (m²) je definisana površina za koju je na osnovu rezultata provedenog NTI SOPO i/ili POPO zaključeno da ne sadrži dokaze zagađenosti minama.

Napomene:

Radi se o površini za koju je zaključeno da ne sadrži mine, a koja nije tretirana tehničkim metodama, što ne znači da za zaključivanje da na ovoj površini nema mina nisu upotrijebljene informacije sa susjednih površina koje su tehnički izviđane ili čišćene. Zatečene površine bez utvrđenog rizika određene kroz ranije generalno izviđanje će biti tretirane kao otkazane površine.

Pas otkrivač eksploziva – POEK (EDD - Explosive Detection Dog)

Pas otkrivač eksploziva (POEK) je pas obučen da njuhom otkrije eksploziv (mina, NUS) i ponašanjem vidljivo indicira lokaciju.

Potvrđena opasna površina - POPO (CHA-Confirmed Hazardous Area)

Potvrđena opasna površina (POPO) je površina gdje je prisutnost mina već dokazana na osnovu direktnih dokaza o postojanju mina.

Napomena:

Zatečene rizične površine koje su rezultat dosadašnjeg generalnog izviđanja će biti tretirane kao POPO.

Prega

Prega je tandem kerovođe i POEK-a, obučeni kao cjelina i čvsta međuzavisna jedinica koja pretražuje SOPO/POPO i u njoj indicira eksploziv.

Pregiranje

Pregiranje je postupak u kom prega pretražuje SOPO ili POPO u cilju pronalaženja ES.

Preostali rizik (residual risk)

Preostali rizik je onaj rizik koji preostaje nakon što se iscrpe svi razumni napori da se identifikuju i dokumentuju zagađene površine, ili da se ukloni prisustvo ili sumnja na ES.

Protivminske akcije – PMA (Mine action)

Protivminske akcije (PMA) su aktivnosti koje imaju za cilj smanjenje socijalnog, ekonomskog i ekološkog uticaja mina i eksplozivnih sredstava preostalih iza rata, uključujući neeksplozirane kasetne podmunicije.

Napomena: U protivminskim akcijama ne radi se isključivo o deminiranju, nego o ljudima i društvima, kao i o tome kako protivpješadijske mine i zagađenost eksplozivnim sredstvima djeluju na njih. Cilj protivminskih akcija je smanjenje rizika od mina i ESZR do nivoa u kojem ljudi mogu sigurno živjeti, zatim rješavanje problema žrtava, te razvoj ekonomije, društva i zdravlja koji mogu krenuti naprijed bez prepreka, a koje nameće zagađenje minama i eksplozivnim sredstvima preostalim iza rata. Protivminske akcije sastoje se od pet komplementarnih grupa aktivnosti:

- a. Upozoravanje na opasnosti od ES (EORE);
- b. Humanitarno deminiranje, tj. izviđanje, izrada karata, obilježavanje i čišćenje ES;
- c. Pomoć žrtvama mina, koja uključuje rehabilitaciju i ponovno uključivanje u društvo (MVA);

- d. Uništavanje zaliha; i
- e. Zagovaranje nekorištenja protivpješadijskih mina uključuje podršku javnosti, preporuke ili pozitivan publicitet s ciljem uklanjanja ili u najmanju ruku smanjenja rizika i utjecaja mina i eksplozivnih sredstava preostalih iz rata (ERW).

Redukovana površina (Reduced land)

Redukovana površina (m²) je definisana površina za koju je na osnovu rezultata provedenog TI SOPO i/ili POPO zaključeno da ne sadrži dokaze zagađenosti minama.

Sistematska istraga – SI (Systematic investigation)

Sistematska istraga je aktivnost traženja naznaka miniranosti na osnovu lokacijski neodređenih dokaza o postojanju mina u SOPO i POPO, uz korištenje tehničkih metoda.

Sumnjiva opasna površina - SOPO (Suspected Hazardous Area - SHA)

Sumnjiva opasna površina (SOPO) odnosi se na površinu na kojoj postoji osnovana sumnja za kontaminaciju, na osnovu indirektnih dokaza o postojanju mina.

Napomena: Zatečene sumnjive površine koje su rezultat sistematskog izviđanja će biti tretirane kao SOPO.

Svi razumni napor (All reasonable effort)

Svi razumni napor podrazumijevaju minimalni prihvatljivi nivo napora uloženi u identifikaciju i dokumentovanje kontaminiranih površina, ili uklanjanje prisustva/sumnje na mine. Svi razumni napor se smatraju upotrijebljenim kad je uvođenje dodatnih resursa neopravdano u odnosu na očekivani rezultat.

Tehničko izviđanje -TI (Technical survey)

Tehničko izviđanje (TI) je proces prikupljanja i analize podataka o prisustvu, vrsti i rasporedu mina korištenjem prikladnih tehničkih metoda, kako bi se jasnije odredilo gdje je kontaminacija minama prisutna a gdje nije. TI se provodi kroz ciljanu i/ili sistematsku istragu.

Upravljanje kvalitetom (Quality Management (QM))

Upravljanje kvalitetom podrazumijeva koordinisane aktivnosti na usmjeravanju i kontrolisanju organizacije u smislu kvalitete (ISO 9000:2000).

Usaglašenost i neusaglašenost

Usuglašenost je „ispunjavanje uslova i zahtjeva“, a neusuglašenost je „neispunjavanje uslova i zahtjeva“. (IMAS 04.10 i ISO 9000:2015).

Vraćanje površine (Land release)

Vraćanje površine je proces primjene svih razumnih napora kako bi se identifikovala i uklonila svaka prisutnost i sumnja na mine kroz NTI, TI i/ili čišćenje.

4. ULOGA FUCZ U OBLASTI PMA

U skladu sa Zakonom o deminiranju u Bosni i Hercegovini i Zakonom o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća ("Službene novine Federacije BiH", br. 39/03, 22/06 i 43/10), FUCZ:

- priprema Strategiju protivminskog djelovanja civilne zaštite i Godišnji operativni plan civilne zaštite na poslovima protivminskog djelovanja u skladu sa Strategijom BiH;
- izrađuje plan deminiranja na području Federacije Bosne i Hercegovine, na osnovu prijedloga kantonalnih planova deminiranja;
- organizuje poslove koji se odnose na razvijanje operativnih kapaciteta i operacije čišćenja terena od mina, tehničkog izviđanja, interventnog deminiranja kod minskih nesreća i prikupljanje i uništavanje eksplozivnih sredstava zaostalih iz rata na području Federacije Bosne i Hercegovine;
- preduzima odgovarajuće mjere da se izvrše zadaci deminiranja i uklanjanja NUS-a utvrđeni u godišnjem operativnom planu civilne zaštite;
- vrši kontrolu kvalitete i procedure sigurnosti;
- vodi centralnu bazu podataka o protivminskom djelovanju civilne zaštite na području Federacije Bosne i Hercegovine;
- organizira stručnu obuku (kondiciranje) deminera iz timova za deminiranje i druge poslove u oblasti deminiranja i uklanjanja NUS-a;
- pribavlja akreditaciju za provođenje TI i čišćenja;
- izrađuje vlastite SOP-ove za PMA za koje su akreditovane, a koji su usaglašeni sa Standardom za PMA u BiH i odobreni od BHMACH-a;
- provode operacije TI i čišćenja u skladu sa Standardom za PMA u BiH i vlastitim SOP-ovima;
- u toku provođenja operacija ostvaruju saradnju sa lokalnim stanovništvom, aktivno učestvuju u prikupljanju informacija relevantnih za problem miniranosti i iste daju na uvid BHMACH-u;
- provode ponovno TI i/ili čišćenje površina koje proizađu iz NTI, koje za osnovu ima minu pronađenu na očišćenoj ili reduciranoj površini nakon vraćanja površine;
- potpisuje izjavu o prihvatanju završnog izvještaja.

5. CILJ TI I ČIŠĆENJA U PROCESU VRAĆANJA POVRŠINE NA MSP

Tehničko izviđanje - TI ima za cilj odgovarajućim tehničkim metodama i procedurama na terenu potvrditi ili odbaciti postojeće dokaze miniranosti na površini na koju se dokazi miniranosti odnose, te prikupiti i analizirati nove informacije o prisustvu, vrsti i rasporedu ESZR-a.

Čišćenjem se uklanjaju mine (ES) sa površina koje su određene kroz proces NTI i TI do određene dubine.

TI i čišćenje provode deminerski timovi FUCZ, internu kontrolu kvaliteta vrše Viši referenti kontrole kvaliteta (VRIKK) u skladu sa zahtjevima SOP FUCZ i zahtjevima Standarda PMA u BiH, dok eksternu kontrolu i upravljanje vrši BHMAL. U TI i čišćenju se mogu koristiti tri metode i to: manuelna metoda, manuelna metoda sa mehaničkom pripremom i metoda pregiranja.

TI se provodi kroz ciljanu i sistematsku istragu. Ciljana istraga je ulazak tehničkim metodama u sumnjivo opasnu (SOPO) i potvrđeno opasnu površinu (POPO) kada se informacije o miniranosti mogu locirati na konkretnu površinu. Sistematska istraga je ulazak tehničkim metodama u SOPO i POPO kada se informacije o miniranosti ne mogu locirati na konkretnu površinu, nego se odnose na šire područje.

Operativni plan za TI, je sastavni dio Izvještaja o NTI i sadrži sve potrebne podatke za svaku pojedinačnu ciljanu i/ili sistematsku istragu. U Operativnom planu za TI je određena tehnička metoda za svaku ciljanu ili sistematsku istragu. U toku procesa TI, ukoliko se pokaže opravdano, može se primijeniti i druga tehnička metoda.

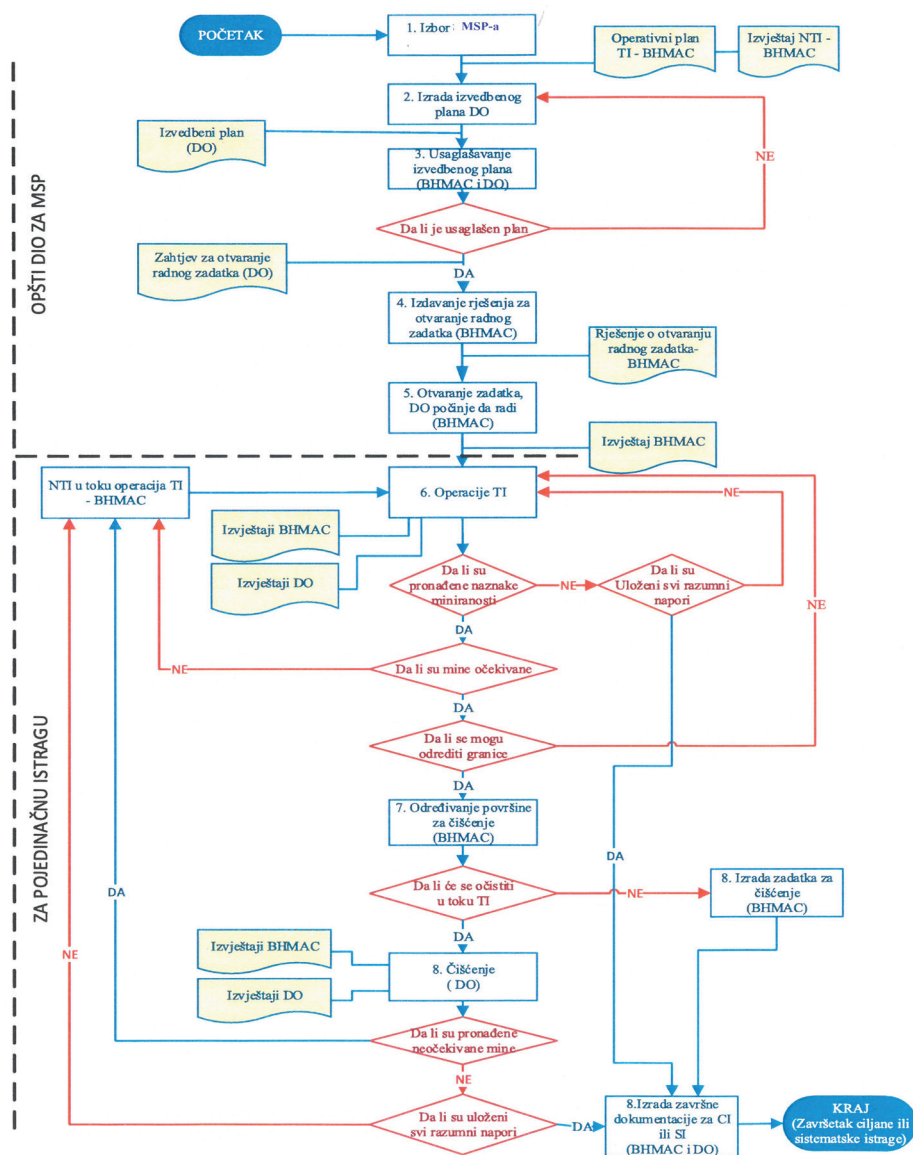
6. TOK IZVOĐENJA ZADATKA

1. Izrada izvedbenog plana
2. Usaglašavanje izvedbenog plana sa BH MAC
3. Zahtjev za otvaranje radnog zadatka
4. Otvaranje zadatka
5. Operacije PVP
 - a. Da li su pronađene naznake miniranost
 - b. Da li su mine očekivane
 - c. Da li se mogu odrediti granice za čišćenje
6. Određivanje površine za čišćenje
 - a. Da li će se površina čistiti u okviru PVP
7. Čišćenje
8. Da li su pronađene neočekivane mine
 - a. Da li su uloženi svi razumni napor
9. Uzorkovanje BH MAC
10. Obilježavanje
11. Izrada završne dokumentacije

Mapa toka procesa

MAPA TOKA PROCESA

Mapa procesa pojedinačne ciljane istrage (CI) ili sistematske istrage (SI) u operacijama tehničkog izviđanja (TI) u procesu vraćanja površine (LAND RELEASE)

7. PLANIRANJE OPERACIJA TI I ČIŠĆENJA U PVP NA MSP

Operacije u PVP se planiraju i izvode tako da pruže visok nivo povjerenja u pronalazak postojećih mina, ili pronalazak referentne tačke iz potvrđenih informacija o miniranosti u cilju uklanjanja mina ili određivanja zadatka za čišćenje.

FUCZ će provoditi operacije tehničkog izviđanja i čišćenja prema usaglašenom izvedbenom planu u PVP.

BHMAC će upoznati FUCZ sa svim prikupljenim informacijama o historiji ratnih dejstava, minskim zapisnicima i drugim podacima o miniranosti na predmetnoj lokaciji, vjerodostojnim svjedocima miniranja i/ili prethodnog uklanjanja mina na predmetnoj lokaciji, topografskim kartama, orto-foto i katastarskim podlogama sa potrebnim i dostupnim podacima i predloženim operativnim planom.

Prije početka radova, šef odsjeka za deminiranje će na osnovu operativnog plana izraditi i dostaviti izvedbeni plan, na usaglašenje RU ili RK BH MAC-a, najkasnije 14 (četnaest) dana nakon preuzimanja operativnog plana. Operativni plan TI kojeg izrađuje BH MAC, je dio izvještaja o NTI i sastoji se od pojedinačnih planova za svaku ciljanu i sistematsku istragu. U cilju što kvalitetnije izrade izvedbenog plana, u okviru odsjeka za deminiranje analizirat će se sve dostupne informacije iz operativnog plana, a izlaskom na MSP će pokušati doći do dodatnih informacija kako bi se što efikasnije identifikovali svi podaci o miniranosti. Šef odsjeka za deminiranje ili operativni oficir će izraditi izvedbeni plan po prilogu 1 (jedan) ovog SOP-a, gdje će prikazati planiranu strukturu timova na radilištu prema planiranim aktivnostima. Na osnovu planirane strukture navešće se: funkcije operativnog osoblja, deminerska oprema, mašine za deminiranje, vrsta i tip metal detektora, kao i akreditacija prega. Svi resursi moraju biti vlasništvo FUCZ ili da FUCZ ima odgovarajući ugovor sa drugom organizacijom. Izvedbeni plan sadrži optimalan izbor metoda, sredstava i procijenjeni period angažovanja resursa. Pored navedenog, izvedbeni plan sadrži mjesta i pravce ulaska radnim stazama u SOPO i POPO. U izvedbenom planu utvrđuje se plan povezivanja sa lokalnom zajednicom, kako bi svojim saznanjima i informacijama aktivno učestvovali u uklanjanju opasnosti od mina. U slučaju da FUCZ prikupi i dokumentuju nove informacije o miniranosti, o tome će obavijestiti BHMAC, koji će na osnovu novih informacija dopuniti prijedlog operativnog plana, nakon što BH MAC dopuni prijedlog operativnog plana FUCZ i RU/RK BH MAC usaglašavaju izvedbeni plan koji odobrava Inspektor KK BHMAC-a.

FUCZ dostavlja BH MAC-u izvedbeni plan u prilogu zahtjeva za otvaranje MSP-a na osnovu čega se izdaje Rješenje o odobravanju otvaranja radnog zadatka. FUCZ je dužna dostaviti BHMAC-u izvedbeni plan 7 dana prije početka radova. O svim promjenama u toku izvođenja radova koje podrazumijevaju izmjenu izvedbenog plana, FUCZ će pravovremeno obavijestiti BHMAC, ali najkasnije 3 dana prije izmjene. U slučaju promjena koje se ne mogu predvidjeti (vremenske prilike, neplanirano odustvo sa zadatka operativnog osoblja i sl), FUCZ može obavijestiti BHMAC u momentu nastanka izmjene. Izvedbeni plan potpisuju Rukovodilac Sektora za organizaciju deminiranja i UES i/ili Šef odsjeka za deminiranje. Izvedbeni plan će se mijenjati/dopunjavati u toku operacija TI u zavisnosti od rezultata CI/SI ili prikupljanjem novih informacija o miniranosti netehničkim metodama.

8. SIGURNOST I ODGOVORNOST

Tokom tehničkog izviđanja i čišćenja moraju se poštovati sigurnosne mjere zbog sigurnosti osoblja koje učestvuje u tim aktivnostima definisane Standardom za PMA u BiH i SOP-om FUCZ za operacije humanitarnog deminiranja u BiH.

Svo osoblje FUCZ uključeno u operacije tehničkog izviđanja i čišćenja mora završiti odgovarajuću obuku predviđenu planom i programom za pojedine kvalifikacije deminiranja, u skladu sa Standardom u BiH, poglavlje Obuke, posjedovati iskustvo i zdravstvenu sposobnost prema zahtjevima funkcije koju obavljaju.

Odgovornosti rukovodnog i operativnog osoblja u TI i čišćenju

Odgovornosti rukovodnog i operativnog osoblja u provođenju operacija humanitarnog deminiranja propisane su Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji FUCZ i Standardnim operativnim procedurama Federalne uprave civilne zaštite za operacije humanitarnog deminiranja i uništavanja mina i NUS-a u BiH od 28.05.2020. godine (odobrenje BH MAC-a za primjenu, broj UP-1/02-44-1-8/20 od 11.05.2020. godine).

Sigurnost, kvalitet i efikasnost rada deminerske organizacije predstavljaju osnovne zahtjeve koji su dati u Standardu BiH i ugrađeni u SOP FUCZ za operacije humanitarnog deminiranja u BiH. Da bi se navedeni zahtjevi u potpunosti proveli u SOP-a FUCZ za operacije humanitarnog deminiranja u BiH su precizno određeni zadaci i odgovornosti na rukovodnom i operativnom (izvršnom) nivou koje dopunjujemo sljedećim obavezama i odgovornostima:

8.1. Oficir za operacije

Funkciju oficira za operacije FUCZ obavljaju šef odsjeka za deminiranje i/ili rukovodilac Sektora za organizaciju deminiranja i uništavanja eksplozivnih sredstava, a u slučaju potrebe FUCZ može imenovati oficira za operacije za jedan ili više MSP-ova, koji ispunjava sve uslove propisane za navedenu funkciju, o čemu će pismeno biti obavješten BH MAC (u navedenom slučaju oficir za operacije odgovara šefu odsjeka za deminiranje i rukovodiocu Sektora za organizaciju deminiranja i uništavanje eksplozivnih sredstava).

Oficir za operacije upravlja aktivnostima u PVP. Pored odgovornosti definisanih SOP-om FUCZ za operacije humanitarnog deminiranja i uništavanje mina i NUS-a u BiH – Procedura za osiguranje kvaliteta u humanitarnom deminiranju (FUCZ.PR.09), oficir za operacije obavlja i sljedeće poslove:

- Upoznaje se sa Operativnim planom BH MAC-a za MSP;
- Predlaže Izvedbeni plan MSP-a;
- Vršiti dopunu Izvedbenog plana MSP-a kao što je: korištenje resursa koji nisu predviđeni Izvedbenim planom MSP-a (detektori, mašine i prege), angažovanje operativnog osoblja koje nije predviđeno Izvedbenim planom MSP-a, preraspodjelu operativnog osoblja na pojedinim lokacijama za CI/SI, promjena metoda rada na pojedinim lokacijama za CI/SI, promjena mjesta ulaska u SOPO/POPO za datu CI/SI, promjena toka radne staze za pristup poligonu za CI/SI;
- Upoznaje vođu tima/vođu radilišta sa Operativnim i izvedbenim planom;
- Upoređuje rezultate TI sa Operativnim planom BH MAC za MSP;
- Vršiti povezivanje sa lokalnom zajednicom radi prikupljanja novih podataka o miniranosti putem Višeg referenta za saradnju sa lokalnom zajednicom;

- Kontroliše izvještavanje o toku TI i čišćenja CI/SI i dokumentovanje sprovedenih aktivnosti na propisanim obrascima;
- Analizira i predlaže BH MAC-u donošenje odluka o toku TI u skladu sa postojećim ili novim dokazima miniranosti;
- Organizuje aktivnosti za otvaranje CI/SI, analizi, planskoj kontroli, uzorkovanju i predaji krajnjem korisniku,
- Povremeno posjećuje MSP (ciljana i sistematska istraga) radi praćenja ispunjavanja zahtjeva sigurnosti, ispunjavanje zahtjeva kvaliteta, napredovanja procesa, efikasnost i efektivnosti procesa, te eventualnih nastalih promjena.

8.2. Stručni savjetnik za analizu učinaka deminerskih timova i vođenje protivminskih akcija

Obavlja strateška istraživanja u oblasti protivminskih akcija, prati i proučava stanje i pojave u oblasti protivminskih akcija u cilju rješavanja utvrđenih problema i unapređenja stanja u ovoj oblasti. Vršiti obilazak deminerskih radilišta i vršiti neposredan uvid u stanje na istim, te predlaže dopunu izvedbenih planova u skladu sa potrebama, te predlaže poduzimanje aktivnosti na unapređenju zahtjeva sigurnosti, ispunjavanje zahtjeva kvaliteta, napredovanja procesa, efikasnosti i efektivnosti procesa.

8.3. Stručni saradnik za planiranje i vođenje operacija deminiranja

Prikuplja, sređuje i obrađuje podatke za izradu plana operacija deminiranja, tehničkog izviđanja i uklanjanja UES-a i učestvuje u organizaciji drugih protivminskih akcija koje provodi Odsjek za deminiranje. Obavlja poslove pripreme otvaranja zadataka za deminerske timove, izrađuje izvedbene planove i izrađuje prijedloge projekata za posebne programe deminiranja i uklanjanja UES-a. Procjenjuje i planira najoptimalnije procedure deminiranja ili tehničkog izviđanja zavisno od karakteristika svakog deminerskog zadatka i učestvuje u izradi i realizaciji izvedbenih planova deminiranja. Kontinuirano prati i analizira izvršenje plana izvođenja svakog deminerskog zadatka. Obavlja posjete deminerskim radilištima i sagledava provođenje operativnih planova i poštivanje SOP-a. Prikuplja, sređuje, evidentira i prati operativne podatke sa deminerskih radilišta Uprave i predlaže šefu Odsjeka za deminiranje provođenje mjera i radnji na unapređenju operativnog djelovanja na deminerskim radilištima.

8.4. Stručni saradnik za kontrolu kvaliteta i procedure sigurnosti-oficir za interni monitoring

Priprema analize, informacije i izvještaje koji se odnose na oblast kontrole kvaliteta i procedure sigurnosti, vršiti obilazak timova na terenu. Planira, organizira i provodi internu kontrolu kvaliteta na zadacima deminerskih timova, timova za uklanjanje UES-a i timova za podršku operacijama deminiranja na terenu u skladu sa SOP FUCZ. Koordinira rad viših referenata IKK, kontrolise njihov rad i planove IKK na deminerskim radilištima za koje su zaduzeni, te vršiti analize produktivnosti rada timova koje dostavi VRIKK i iste kontrolise obilaskom radilišta. Obavlja posjete deminerskim radilištima i utvrđuje poštivanje SOP-a FUCZ i Standarda BiH i drugih normativnih akata u okviru kontrole kvaliteta i procedura sigurnosti. Po procjeni lično ili uz prisustvo VRIKK vršiti kontrolu nad poslovima PMA i o tome sačinjava Izvještaj i analizu i predlaže šefu Odsjeka za deminiranje provođenje potrebnih mjera.

8.5. Viši referent za saradnju sa lokalnom zajednicom

Viši referent za saradnju sa lokalnom zajednicom prikuplja i analizira raspoložive podatke o MSP prije izlaska na teren, prikuplja i provjerava podatke na terenu, analizira prikupljene informacije i vršiti procjenu rizika od mina, predlaže primjenu najoptimalnijih metoda

deminiranja zavisno od karakteristika svakog MSP, izrađuje plan saradnje sa lokalnom zajednicom za svaki formirani MSP zasebno, identifikuje i predlaže najpogodniji način ostavarivanja kontakta sa osobama koje mogu dati informacije o miniranosti, sačinjava zapisnike o prikupljenim informacijama sa prijedlogom provođenja tehničkog izviđanja prema novim saznanjima, kontinuirano ostvaruje saradnju sa lokalnom zajednicom, zainteresiranim grupama i pojedincima na području na kojem se vrše radovi na zadacima MSP, nakon završetka radova po potrebi prati korištenje oslobođene površine u procesu vraćanja površine.

8.6. Viši referent interne kontrole (VRIKK) deminiranja

VRIKK deminiranja je zadužen za unutrašnju kontrolu kvaliteta. Na radilištu je obavezno prisutan minimalno jednom u pet radnih dana. O izvršenoj kontroli kvaliteta, kontrolisanim pitanjima, nađenom stanju i preduzetim mjerama za OK uključujući provjeravanje dokumentacije na zadatku, medicinske podrške, logistiku i svih ostalih relevantnih faktora u svim procesima operacija na radilištu ispunjava „Izveštaj o internoj kontroli kvalitete“. VRIKK je za svoj rad odgovoran šefu Odsjeka za deminiranje.

8.7. Vođa deminerskog tima

Vođa deminerskog tima je zadužen za rad na jednoj ili više ciljanih istraga ili sistematskih istraga i u tom slučaju vođa deminerskog tima je ujedno i vođa radilišta. U slučaju kada je na deminerskom zadatku istovremeno angažovano više od jednog deminerskog tima biće angažovan vođa radilišta. Vođa radilišta ili VRIKK potpisuje zapisnik o ugovorenim kritičnim greškama u stručnom nadzoru i uzorkovanju. Pored odgovornosti definisanih SOP-om FUCZ za operacije humanitarnog deminiranja – Procedura za organiziranje radilišta, čišćenje površina i kuća, sistem veza, evidentiranje i izvještavanje (FUCZ.PR.03) vođa deminerskog tima upoznaje se sa Operativnim planom BH MAC-a za MSP, sa oficirom za operacije učestvuje u izviđanju radi izrade prijedloga Izvedbenog plana MSP-a i predlaže oficiru za operacije dopune izvedbenog plana. Odgovoran je za cjelokupan proces vršenja radova od trenutka otvaranja zadatka pa do završetka rada na zadatku. Kada je na radilištu angažovan jedan tim, vođa tima će obavljati poslove vođe radilišta. Predlaže promjenu mjesta ulaska u SOPO/POPO za datu CI/SI i promjenu toka radne staze za pristup poligonu za CI/SI. U slučaju pronalaska neočekivanih mina, nepronaska dokaza miniranosti ili naznaka miniranosti analizira postojeće i prikuplja nove informacije o miniranosti zajedno sa Višim referentom za saradnju sa lokalnom zajednicom. Predlaže BH MAC-u površinu za čišćenje na osnovu pronađenih i evidentiranih dokaza miniranosti.

9. ORGANIZACIJA RADILIŠTA I MANUELNE OPERACIJE

Metode i tehnike koje se koriste u manuelnim operacijama tehničkog izviđanja i čišćenja osiguravaju kvalitet tretirane površine, sigurnost osoblja i opreme, efikasnost i prilagodljivost svim terenima. Konfiguracija terena, a posebno principi tehničkog izviđanja i čišćenja diktiraju organizaciju radilišta i provođenje manuelnih operacija.

Organizacija radilišta i manuelne operacije su međusobno povezane kroz cjelokupnu aktivnost tehničkog izviđanja i čišćenja. Metode i tehnike su namijenjene povećanju efektivnosti, fleksibilnosti, sigurnosti ljudi i opreme, te kvalitetu tretirane površine.

9.1. Organizacija radilišta u TI i čišćenju

Organizacija radilišta sa postavljenim minimumima za namjenske površine i reference radilišta vrši se u skladu sa zahtjevima Standarda PMA u BiH, poglavlje Organizacija radilišta i SOP-a FUCZ za humanitarno deminiranje – Procedura FUCZ.PR.03, postavka deminerskog radilišta. Odluku o načinu formiranja radilišta donosi FUCZ, a BHMACH vrši provjeru da li su ispunjeni zahtjevi dati ovim SOP-om.

Zadatak TI i čišćenja na MSP-u se uobičajeno sastoji od više pojedinačnih CI i SI. TI i čišćenje na ovakvim zadacima se često ne može organizovati na način da se aktivnosti koordiniraju sa jedne kontrolne tačke sa pripadajućim namjenskim površinama. Vođa deminerskog tima ili radilišta će racionalno koristiti deminerske kapacitete pri radu na CI ili SI, odnosno može istovremeno obavljati radove na više pojedinačnih CI ili SI. Zbog toga se TI i čišćenje može organizovati tako da se kontrolna tačka sa standardom propisanim namjenskim površinama pomjera tokom napredovanja operacija, ili tako da se formira više pojedinačnih radilišta CI/SI od kojih svako može imati kontrolnu tačku sa standardom propisanim namjenskim površinama.

9.2. Manuelne operacije u TI i čišćenju

Redoslijed aktivnosti osnovne procedure se prilagođava zavisno od lokalnih uslova (sastava i tvrdoće tla vrste, gustine i visine vegetacije, konfiguracije terena, zagađenosti metalom, stanja miniranosti i dr.), a u načelu je sljedeći:

- 9.2.1. **Izvršiti kontrolnu pretragu površine ispred bazne letve metal detektorom u visini od oko 30 cm** u cilju otkrivanja jačeg signala koji bi upućivao na mogućnost postojanja (u i ispod vegetacije) ES (mine i dr.) koje sadrže više metala i kako bi se naredne aktivnosti, a posebno razmicanje vegetacije prstima ruku i vizuelna pretraga površine tla, te uklanjanje iste, radilo sa povećanom pažnjom. Pretragu sa minimalno jednim prelaskom površine metal detektorom, u širini ispred bazne letve i bez prevjesa u napredovanju, izvršiti prije svih akcija osnovne procedure kada vrsta, gustina i visina vegetacije to dozvoljava. Zavisno od vegetacijskih uslova, pretragu metal detektorom vršiti sa pokretima lijevo-desno do 50 cm ispred bazne letve.
- 9.2.2. **Tražiti žice poteznih mina koristeći pipalicu.** Ovu proceduru raditi kada dozvoljava vegetacija tako što deminer iz sagnute ili klečeće pozicije pokreće pipalicu

duž zemlje ispred bazne letve (do minimalno 50 cm) i diže je polako u vis iznad vegetacije. Ovo radi tri puta, lijevo, desno i na sredini staze.

9.2.3. **Razgrnuti vegetaciju prstima ruku i vizuelno provjeriti površinu do nivoa tla.** Ovu proceduru raditi do 50 cm ispred bazne letve u cilju otkrivanja žica od poteznih mina u nivou tla pomiješanih sa naslagalom vegetacijom površinskih mina, upaljača nagaznih mina koje vire iz zemlje ili drugih sumnjivih predmeta. Proceduru provoditi bez obzira da li su prethodno pipalicom tražene potezne žice.

9.2.4. **Ukloniti vegetaciju** po potrebi uz korištenje alata za horizontalnu sječu manjih dimenzija. Vegetaciju ukloniti do 5 cm ili niže u širini bazne letve i naprijed do 50 cm. Prosječna vegetacija ostavlja se na tretiranu površinu ili iza deminera. Dnevno posječena vegetacija i smeće se prikuplja u gomile radi kontrole tretirane površine, daljnjeg uklanjanja ili spaljivanja.

9.2.5. **Traženje i pronalaženje ES metal detektorom.** Prelazak „glave“ metal detektora paralelno baznoj letvi i površini tla, brzinom kretanja „glave“ metal detektora u skladu sa preporukama proizvođača za dati metal detektor, na visini što bliže tlu, a minimalno do 3 cm od tla, sa jednim prelazom u širini radne staze od 1,2 m, a u povratku napredujući za pola „glave“ metal detektora (na ovaj način se svaki cm sumnjive površine prelazi dva puta). Kretanje glave metal detektora preporučenom brzinom i na visini minimalno od 3 cm iznad tla mora obezbjediti uspješno otkrivanje UPMAH-3 (ukopan u dubini tla od 10 cm). Test metal detektora se obavlja na početku rada, poslije svakog gašenja, a kontrola funkcionalnosti svakih 10 minuta.

Ako metal detektor nije dao signal pomjeriti baznu letvu naprijed, pa onda ponoviti proces.

9.2.6. **Ispitivanje indikacije metal detektora pipalicom.** Ukoliko detektor indicira (daje signal), označiti mjesto i početi sa propipavanjem indikacije minimalno 10 cm ispred tačke signala i u širinu 20-30 cm (ovisno o jačini signala). Pipalica se ubada u zemlju ravnomjerno pod uglom od 30°, u razmacima od 5 cm (osim ako očekujemo minu „goraždanku“ kada se pipalicom ubada na razmacima od 2.5 cm) i u dubinu minimalno 10 cm od nivoa tla. Ovakav rad pipalicom primjenjuje se i u slučaju kada je zemljište zagađeno metalom ili mineralima, te nije moguće koristiti metal detektor. Tada se propipavanje vrši cijelom dužinom bazne letve, uključujući i prevjes.

9.2.7. **Otkopavanje lociranog predmeta.** Nakon što je pipalicom utvrđena lokacija i veličina ES (mine ili drugog predmeta), lopaticom ili pogodnim nožem ili drugim pogodnim i odobrenim alatom za kontrolisan rad bez vertikalnog pritiska vršimo otkopavanje. Počinjemo minimalno 10 cm od lociranog mjesta, bez vertikalnog pritiska na dolje, do minimalno 10 cm dubine. Ako locirani predmet na dubini do 10 cm nije ES (mina ili drugi predmet), a metal detektor i dalje daje signal, otkopavanje vršimo do minimalno 20 cm. Za dublje zakopane objekte, zavisno o namjeni zemljišta i zahtjeva u ugovoru, dubinu otkopavanja određuje supervizor. Istraga signala metal detektora se može obavljati otkopavanjem bez prethodne provjere pipalicom. Ukoliko je nemoguć rad metal detektorom i pipalicom, tada se cjelokupna površina radne staze mora otkopavati do minimalne dubine od 10 cm. Za otkopavanje cjelokupne površine radne staze se pored lopatice ili pogodnog noža, zavisno od sastava i tvrdoće tla može koristiti i drugi pogodan i odobren alat za kontrolisan rad bez vertikalnog pritiska. Sav nadjeni metal u radnoj stazi, uključujući i manje komadiće

metala koji se u iskopanom tlu pronalaze magnetom, deminer ostavlja u jamu za metal. Veće količine nađenog površinskog metala na zadatku se mogu prikupljati i obilježiti na jedno ili više mjesta u tretiranoj površini.

9.2.8. Otkrivanje ES ili potezne žice. Kada deminer otkrije ES ili poteznu žicu, obavještava vodju tima, postavlja marker 15 cm ispred, zatvara radnu stazu i počinje rad u novoj radnoj stazi. Sva nađena ES moraju se načelno uništiti na licu mjesta, osim ako se zaštitnim mjerama ne mogu otkloniti opasnosti za sigurnost ljudi i imovine, kada se uništavaju na drugom sigurnom mjestu za uništavanje. Uništavanje nadjenih ES se na planirani dan uništavanja provodi na kraju radnog dana ili u drugo ugovoreno vrijeme tokom dana. Uništavanje se mora završiti sa danom odlaska deminerskog tima sa radilišta duže od jednog dana (vikend, odmor, prekid i dr.). Do dana uništavanja nađena ES ostaju na mjestima nalaska propisano obilježeni, a radne staze zatvorene. Ukoliko se ES ne uništavaju na licu mjesta, prije preduzimanja bilo kakvih akcija za uklanjanje vrši se povlačenje sa sigurne udaljenosti (iza zaklona ili u ležećem položaju). Konopac za povlačenje mora biti odmotan prije vezanja za ES, a mjesto povlačenja udaljeno minimalno 50 metara od ES. Svo osoblje koje ne učestvuje u povlačenju mora biti sklonjeno na sigurnu udaljenost. ES mora biti povučeno minimalno za njenu veličinu. Poslije povlačenja minimalno vrijeme čekanja radi prilaska ES je jedna minuta. Prvobitno mjesto ES mora se provjeriti metal detektorom radi utvrđivanja drugih ES-a ili uređaja protiv podizanja. Poslije povlačenja, a radi premještanja na drugo mjesto za uništavanje, vrši se osiguranje ES, a po potrebi i razoružanje. ES se ne mogu skladištiti ili transportovati tokom noći radi uništavanja na drugom namjenskom mjestu, već se cio postupak mora obaviti u toku dana.

Po pronalasku potezne žice vrši se tretiranje površine da se otkriju oba kraja potezne žice. Čišenje ES bit će obustavljeno u području koje zahvata minimalna sigurnosna udaljenost za rasprskavajuće mine, dok se krajevi žice ne pregledaju i mina bezbjedno ukloni. Radi otkrivanja krajeva potezne žice mogu se koristiti dvije procedure:

- (1) Paralelno s poteznom žicom čisti se staza širine 1 metar, ne bliže od 0,5 metra do žice, kako bi locirali oba kraja potezne žice. Potezna žica se ne smije ni u kom slučaju povlačiti.
- (2) Zatvara se radna staza u kojoj je pronađena potezna žica, obilježava se minskim znakom, a nova staza se otvara do zatvorene staze. Ova procedura se nastavlja dok se ne otkriju oba kraja potezne žice.

Napomena: Procedura pod 1. i 2. se provode kada se definiše procedura za čišćenje.

9.2.9. Spaljivanje vegetacije na netretiranim površinama. Netretirane površine mogu se prije tretiranja spaliti. Odluku o spaljivanju donosi vođa tima u saradnji sa lokalnim vlastima i BHMACH-om. Od spaljivanja treba proći minimalno pet dana kako bi se moglo početi sa tretiranjem.

9.2.10. Uklanjanje dublje zakopanih ES u odnosu na standardni zahtjev otkopavanja vršiti prema zahtjevima:

Dubina tretiranja i uklanjanja ES se računa od nulte površine tla u momentu tretiranja i istu mora uvijek postići izvođač.

Nulti nivo površine tla u momentu tretiranja može biti različit u odnosu na nulti nivo miniranja usljed naplava, odrona, klizišta, zatrpavanja rovova ili dijela površina i slično. ES mogu biti namjenski postavljena na veću dubinu, pa nisu obuhvaćena zahtjevom za dubinu

otkopavanja prema Standardu za PMA u BiH, jer alati, oprema i procedure nisu tome podešeni.

Uklanjanje ES koja nisu obuhvaćena standardnom dubinom od nulte površine tla u momentu tretiranja, procjenjuje i zahtjeva BHMACH, na osnovu namjene zemljišta i potrebe za potpunim uklanjanjem ES. Uklanjanje ES na većoj dubini treba vršiti po posebnoj i sigurnoj proceduri za svaki pojedinačni slučaj, što će zavisi o vrsti ES i namjeni postavljanja, načinu aktiviranja, dubini na kojoj se nalazi i drugo.

NAPOMENA: Nultom površinom u momentu tehničkog izviđanja i čišćenja ne smatra se smeće, građevinski šut i drugi otpad dospio na površinu nakon miniranja.

9.3. Ulaz u sumnjivu površinu

Ulaz u sumnjivu površinu predstavlja referencu deminerskog radilišta, obilježeno mjesto na terenu sa kojeg deminer na najpogodniji i najefikasniji način dolazi do miniranog područja. Ulazak u sumnjivu površinu vrši se sa tačke koju odredi vođa tima i u smjeru koji predstavlja najsigurniji i najefikasniji način dolaska do mina.

9.4. Vođenje radnih staza

Radne staze vode se na rastojanju koje će obezbijediti da se ES koje se očekuju prema konkretnom dokazu miniranosti ako postoje sigurno pronađu, vodeći računa o konfiguraciji terena i načinu ratovanja.

9.5. Pronalazak očekivanih mina

Ako se u toku operacija TI u PVP pronađu mine koje su očekivane bez obzira na moguću primijenjenu metodu, vrši se povlačenje za minimalno 5 m iz dolazećeg smjera radi obilježavanja površine za čišćenje. Granice čišćenja će odrediti BH MAC u skladu sa odredbama Standarda za uklanjanje mina i NUS-a u BiH.

9.6. Pronalazak neočekivane mine u procesu TI ili čišćenja

U slučaju pronalaska neočekivane mine vođa tima ili vođa radilišta izvještava VRKK BH MAC-a i šefa odsjeka za deminiranje i predlaže površinu za čišćenje oko te mine, na način da se otkriju susjedne mine ako postoje, uzimajući u obzir sve okolnosti date lokacije (tip mine, lokaciju mine, način ratovanja, način minskog zaprečavanja u okruženju itd.). Nakon toga vođa radilišta zajedno sa predstavnicima BH MAC-a i višim referentom za saradnju sa lokalnom zajednicom analiziraju novodobivene informacije u kontekstu svih predhodno prikupljenih informacija i pokušavaju pronaći nove informacije koje će objasniti neočekivanu minu. U prikupljanje novih informacija može uključiti i pozivanje informatora za datu CI/SI ako se CI/SI zasniva na informaciji od strane informatora.

Obzirom na sve informacije iz prvobitnog plana i dodatno prikupljene informacije nakon pronalaska neočekivane mine, BH MAC može odrediti dodatnu površinu za čišćenje ili tehničko izviđanje, uz pismeno obrazloženje i po potrebi dopunu operativnog plana.

Ukoliko se neočekivana mina može dovesti u vezu sa nekim od postojećih dokaza miniranosti (susjednu CI/SI) sve informacije vezane za to se evidentiraju u dnevni izvještaj CI/SI za dati dokaz miniranosti.

9.7. Novi dokaz miniranosti

Ukoliko se neočekivana mina ne može dovesti u vezu sa nekim od postojećih dokaza miniranosti, ona se tretira kao novi dokaz miniranosti. U slučaju novog dokaza miniranosti BH MAC vrši dopunu operativnog plana (nova lokacija za CI/SI), dok će oficir za operacije na

osnovu dopune operativnog plana uraditi dopunu izvedbenog plana za datu CI/SI, a sve informacije vezane za to se evidentiraju u dnevni izvještaj CI/SI za tako novoformiranu CI ili SI.

9.8. Dostignuta maksimalno planirana čišćena površina kroz radne staze, a nije lociran dokaz miniranosti

- a) U ovom slučaju vođa radilišta i oficir za operacije zajedno sa predstavnicima BH MAC-a vrši analizu svih dostupnih informacija kako bi se mogla donijeti odluka o daljem toku aktivnosti (nastavak aktivnosti TI na započetoj lokaciji, otvaranje nove lokacije za CI/SI, završetak aktivnosti u vezi sa datim dokazom miniranosti).
- b) Ukoliko se zaključi da se dokaz miniranosti nalazi na lokaciji gdje je i započeta CI/SI a da još nije lociran, BH MAC će odrediti na koji način će se nastaviti aktivnosti istrage na datoj lokaciji.
- c) Ukoliko se zaključi da dati dokaz miniranosti treba tražiti na drugoj lokaciji, BH MAC će izvršiti izmjenu operativnog plana na način da se doda nova lokacija za CI/SI, te će oficir za operacije za istu izraditi dopunu izvedbenog plana i usaglasiti sa BHMACH-om.
- d) Ukoliko se zaključi da bi na osnovu do tada provedenih istraga dokaz miniranosti bio pronađen, ako je zaista postojao, te da nema osnova za dalju istragu kako na započetoj tako ni na drugim lokacijama, takvu odluku, BH MAC u svom izvještaju, a vođa deminerskog tima ili vođa radilišta u dnevnom izvještaju za CI/SI opisno argumentuju, i kasnije u završnom izvještaju za MSP, zaključuju da su upotrebljeni svi razumni naponi jer je uvođenje dodatnih resursa neopravdano u odnosu na očekivani rezultat.

9.9. Lociran dokaz miniranosti, određivanje njegove granice i stečeni uslovi za određivanje granica površine za čišćenje

- U ovom slučaju vođa radilišta uz saglasnost oficira za operacije, površinu za čišćenje predlažu osoblju BHMACH-a zaduženom za nadzor, a koji potom određuju granice površine za čišćenje. Površina za čišćenje se određuje na osnovu radne skice vođe radilišta, na terenu uvidom u dostignute granice i rezultate TI u skladu sa odredbama Standarda za uklanjanje mina i NUS-a u BiH. Ovdje treba voditi računa o odredbi Standarda koja glasi „Operacije čišćenja treba posmatrati kao nastavak operacija TI, što između ostalog znači da su u toku TI već očišćene neke površine koje će biti dio površine za čišćenje i nije ih potrebno dva puta tretirati“.
- Površina za čišćenje se određuje na način da budu obuhvaćene sve mine i lokacije aktiviranih mina. Udaljenost granice površine za čišćenje od lokacija krajnjih mina se određuje u zavisnosti od vrste mina, rasporeda postavljanja i ostalih okolnosti na konkretnoj lokaciji. U slučaju da su dokazi miniranosti zasnovani na preciznim minskim zapisnicima sa više redova mina sa većim razmakom, površina za čišćenje se može odrediti i tako da obuhvata pojedinačne redove mina.
- Konačne granice očišćene površine određuje BH MAC nakon završetka operacija TI i čišćenja na datoj lokaciji za CI/SI.
- Skica očišćene površine definisana je u Poglavlju 3 Standarda za PMA - prilog 6 Zapisnika o izvršenim aktivnostima čišćenja na lokaciji za CI/SI. Skicu očišćene površine izrađuje vođa tima ili vođa deminerskog radilišta. Skica očišćene površine za datu CI/SI

se izrađuje u razmjeri maksimalne krupnoće do 1:1000 na geodetskim podlogama ili najkrupnijoj razmjeri topografske karte sa koordinatama lomnih tačaka i mjestima i koordinatama nađenih mina sa vrstom mine. Ovu skicu potpisuju vođa deminerskog radilišta i šef nadležnog RU/RK BHMAC-a.

- Nakon završetka operacija čišćenja na datoj lokaciji za CI/SI, BH MAC određuje granice redukovane površine. Redukovana površina (izražene veličine u m²) je definirana površina za koju je zaključeno da ne sadrži dokaze zagađenosti minama na osnovu provođenja tehničkog izviđanja SOPO i/ili POPO. Redukovanu površinu na prijedlog vođe tima/rukovodioca radilišta i oficira za operacije određuje BH MAC na način da obuhvati sve radne staze i prostor između radnih staza, za koji se na osnovu aktivnosti TI može zaključiti da nisu zagađene minama. Krajnje granice redukovane površine se određuju na krajnjim tačkama radnih staza. Kartu redukovane površine izrađuje BH MAC.
- Po okončanju TI i čišćenja CI/SI oficir za operacije i vođa radilišta u saradnji sa predstavnicima BH MAC-a vrše analizu do tad izvršenih i dokumentovanih aktivnosti, radi zaključka da li su uloženi svi razumni naponi u lociranje, određivanju granica kontaminiranih površina i uklanjanja prisustva sumnje na mine, te na koji je to način dokumentovano. Nakon donošenja ocjene BH MAC-a da su uloženi svi razumni naponi u lociranje i određivanju granica kontaminiranih površina i uklanjanje prisustva/sumnje na mine pristupa se uzorkovanju CI/SI po planu uzorkovanja RU/RK BH MAC-a.
- Nakon završetka operacija TI i čišćenja, deminerska organizacija FUCZ sačinjava Zapisnik o izvršenim aktivnostima čišćenja CI/SI na MSP. BHMAC sačinjava Zapisnik o izvršenim aktivnostima TI i čišćenja CI/SI na MSP, završni izvještaj čiji je sastavni dio prijedlog površina koje će biti vraćene korisnicima kao očišćene, reducirane i otkazane. BHMAC sačinjava izjavu o prihvatanju završnog izvještaja. Izjavu kojom se prihvata završni izvještaj potpisuju BHMAC, deminerska organizacija i ovlašteni predstavnik općine. Potpisivanjem ovog akta deminerska organizacija i općina potvrđuju da su upoznate sa završnim izvještajem BHMAC-a i da u trenutku potpisivanja izjave nemaju nikakva nova saznanja o miniranosti na području MSP-a koja nisu obuhvaćena završnim izvještajem BHMAC-a. Nakon potpisivanja izjave o prihvatanju završnog izvještaja od strane svih potpisnika, BHMAC izdaje Deklaraciju o vraćanju površine korisnicima.

10. SISTEM VEZE

Pri provođenju operacija prilikom čišćenja i tehničkog izviđanja u procesu vraćanja površine FUCZ mora osigurati stalnu vezu između Odsjeka za deminiranje, rukovodioca radilišta/vođe tima i deminerskih timova na terenu, kao i sa najbližim medicinskim ustanovama/bolnicom na teritoriji izvođenja deminerskih zadataka, a po potrebi i sa dr. zainteresiranim stranama (policijom, BHMAC-om i dr.).

Radi uspostavljanja pouzdane i sigurne veze, tokom odvijanja procesa deminiranja, FUCZ poštuje slijedeće principe:

- Prilikom upotrebe sredstava veze osoblje se mora pridržavati discipline u prenošenju poruka. Poruka tokom prijenosa treba da bude kratka i jasna.
- Sa prenosnim radio stanicama deminerski timovi održavaju vezu sa vođom tima, RR, a po potrebi i sa drugim mogućim učesnicima u aktivnostima deminiranja.
- Korisnici mobilnih radio stanica su obučeni za korištenje alternativnih frekvencija, kako bi se postigla uspješna radio veza u svako doba dana, u toku izvođenja deminiranja.
- Veze između timova na radilištu, vođe tima i RR trebaju se uspostaviti i provjeravati najmanje jednom u sat vremena (za mob. telefon je dovoljno da ima pokrivenost mreže/signal), i evidentirati u obrazac, propisan Standardnim operativnim procedurama Federalne uprave civilne zaštite za operacije humanitarnog deminiranja i uništavanja mina i NUS-a u BiH, izdanje maj 2020. godine (Prilog, FUCZ.PP.03.01).

Za vrijeme izvođenja operacija čišćenja i tehničkog izviđanja u procesu vraćanja površine FUCZ uspostavlja sistem veze:

- Između Odsjeka za deminiranje i KT (RR) koristiti se mobilni telefon.
- Između RR i vođe tima koristi se prenosni (ručni) radio uređaj. Ova veza uspostavljena je i između deminerskih timova. Kao alternativa ovoj vezi dozvoljeno je korištenje mobilnih telefona.
- U okviru deminerskih timova postoje minimalno dva VHF prenosna radio-uređaja za vezu sa vođom tima i medicinarom, odnosno za ostvarenje veze između RR i operativnog dijela radilišta kada se vođa tima nalazi u radilištu.
- Po potrebi, u strukturi veze na svim nivoima FUCZ dozvoljeno je i korištenje mobilnih telefona i redovnih telefonskih linija. Ove veze mogu se koristiti i sa drugim potencijalnim učesnicima u operacijama deminiranja (policijom, medicinskim ustanovama, BHMAC-om, i dr.).
- U slučaju bilo kakvih odstupanja od izvedbenog plana (kašnjenja u počinjanju radova, ranijeg odlaska sa radilišta ili ranijeg napuštanja radova zbog lošeg vremena i dr.) RR je obavezan da o tome obavjesti Sektor za organizaciju deminiranja i uništavanje NUS-a FUCZ.

Veza na samom terenu prilagođava se uslovima kako bi se učinila što efikasnijom, pri čemu se koriste svi mogući izvori direktne veze ili se veza ostvaruje preko posrednika. RR će dogovoriti način ostvarenja veze sa učesnicima u deminiranju.

U slučaju da dođe do nemogućnosti uspostavljanja i korištenja veze na radilištu ili nepostojanja mreže za uspostavu mobilne veze između KT/RR, Odsjeka za deminiranje i bolnice, rad će se obustaviti dok se veza ne uspostavi.

11. OBILJEŽAVANJE REDUKOVANE I OČIŠĆENE POVRŠINE

Obilježavanje sigurnih, očišćenih i netretiranih površina deminerskih radilišta na kojima se vrši tehničko izviđanje i čišćenje važno je iz sigurnosnih razloga. Obilježavanje će se vršiti u skladu sa SOP FUCZ, Procedura za obilježavanje minirane površine, očišćene površine i radilišta (FUCZ.PR.02) i ne mjenja se osim kod radnog obilježavanja i obilježavanja očišćene i redukovane površine.

11.1. Radno obilježavanje

Obilježavanje očišćene i redukovane površine vrši deminerska organizacija FUCZ uz osnovne minimalne zahtjeve. U radnom obilježavanju koriste se kočići za obilježavanje granice između svih određenih površina, staza i orijentirnih tačaka na radilištu, na kojem se vrši tehničko izviđanje i čišćenje.

U obilježavanju se koriste kratki kočići, minimalne visine 0,5 m i dugački kočići visine 1,2 - 1,5 m. Vrh kočića (10 cm) boji se ovisno od njegove namjene i to:

- a) Kočići s crvenim vrhom. Ovi kočići jasno ukazuju na granicu između očišćene i neočišćene površine.
 - Kratki kočići s crvenim vrhom visine 0,5 m iznad nivoa tla koriste se za obilježavanje radnih staza i postavljaju se na maksimalnom rastojanju do 5 m, a povezuju se minskom trakom u nivou tla. Ovim koćićima u ukrštenom položaju na početku zatvaramo radnu stazu u kojoj je nađeno ES, kao i dostignutu točku nedovršene radne staze.
 - Dugi kočići s crvenim vrhom visine 1,2-1,5 m iznad nivoa tla koriste se za obilježavanje pristupne staze počevši od administrativne zone, a postavljaju se na maksimalnom rastojanju od 6 m. Ovi kočići povezuju se minskom trakom u visini ispod crveno obojenog vrha, a u predjelima gdje su jači vjetrovi, traka se može postaviti i u nivou tla. Ovim koćićima se obilježava i pristupna staza do dnevnog skladišta eksploziva i samo skladište eksploziva. Pristupna staza dužine 100 m do SOPO/POPO obilježava se ovim koćićima zato što je na toj udaljenosti od minskog polja obavezno korištenje zaštitne opreme.
- b) Kočići s bijelim vrhom. Ovi kočići obilježavaju ostale granice radilišta i to:
 - Kratki kočići visine 0,5 m iznad nivoa tla, koriste se za završno obilježavanje očišćene i redukovane površine i to svih lomnih točaka i na svakih 50 m pravca. Ovi kočići se koriste i za obilježavanje lomnih točaka očišćene i redukovane površine, te uzoraka u unutarnoj kontroli kvaliteta, ali se uklanjaju po završetku aktivnosti TI i čišćenja.
 - Dugački kočići visine 1,2-1,5 m iznad nivoa tla koriste se za obilježavanje administrativne zone, ukoliko ona ne graniči sa SOPO. Ovi kočići se postavljaju na maksimalnom rastojanju od 6 m i povezuju se minskom trakom ispod obojenog vrha, a u predjelima s jačim vjetrovima traka može ići po nivou tla.
 - U područjima gdje je kamenito zemljište i gdje nije moguće postavljati koćiče, kao alternativu za iste upotrebljavati kamenje, koje se boji zavisno od namjene, a ispod postavljati minsku traku

11.2. Trajno i polutrajno obilježavanje očišćene i redukovane površine

- **Trajno obilježavanje jedne tačke:** odabrati najpristupačniji lom/koordinatu bilo koje redukovane površine na MSP-u pomoću zabetoniranog metalnog markera od kvadratnog 5x5 cm ili "L" profila 5-5 cm, obojenog naizmjenično crveno-bijelom bojom, po 20 cm, visine 1,2 m iznad nivoa tla, sa ukucanim ID brojem MSP-a u vrhu.
- **Trajno obilježavanje svih lomnih tačaka:** na obimu očišćene i redukovane površine, pomoću tri čelična kočića (ekseri dužine od 20-30 cm) zabijena u zemlju na razmaku od 50cm (jedan obilježava vrh lomne tačke, a druga dva, smjerove ka slijedećim lomnim tačkama). Ovo osigurava da se metal detektorom uvijek pronađe lomna tačka i ukoliko bude neophodno ponovo uspostave parametri očišćene i redukovane površine. Ukoliko je zemljište takvo da se u njega ne mogu zabiti čelični kočići, tad se koristi boja visoke vidljivosti minimalno 30 cm prečnika koja se nanosi na stijene, površinu ceste ili zidove, kao alternativa kočićima.
- **Polutrajno obilježavanja svih lomnih tačaka:** na svakih 50 m pravca, drvenim kočićima sa bijelim vrhom visine 0,5 m iznad nivoa tla, a koji slijede liniju perimetara očišćene i redukovane površine. Ovi kočići će omogućiti da se u periodu od jedne godine (i duže), lako pronađu sve lomne tačke.
 - a) Mjesto svih čeličnih kočića lomnih tačaka (uglova) moraju biti jasno naznačeni na skici koja se predaje u sklopu seta dokumenata.
 - b) Mjesto polutrajnog obilježavanja svih lomnih tačaka parametra očišćene površine i svakih 50 m pravca drvenim kočićima sa bijelim vrhom, visine 0,5 m iznad nivoa tla, ne treba naznačiti na skici.
- **Polutrajna minsku ogradu:** FUCZ postavlja prema drugim SOPO/POPO ukoliko graniče sa površinom na kojoj je izvršeno TI ili čišćenje. Polutrajno obilježavanje je vizuelna prepreka koja se postavlja kako bi pružila jasnu granicu između sigurne i SOPO/POPO. Ova vrsta obilježavanja trebala bi izdržati, bez održavanja, sve atmosferske utjecaje do godinu dana.
- **Trajno obilježavanje/zaprečavanje:** FUCZ vrši samo ukoliko ima poseban plan ili projekat trajnog obilježavanja. Trajno obilježavanje treba biti vizuelna, a po procjeni i fizička prepreka kretanju ljudi i stoke. Ova vrsta obilježavanja/zaprečavanja trebala bi izdržati sve atmosferske utjecaje od jedne do pet godina. Trajno obilježavanje kao vizuelna prepreka može obuhvatiti vizuelno obilježavanje prilaza SOPO/POPO samo trajnim minskim znacima na maksimalnim razmacima od 50m, odnosno tako da se od jednog znaka vidi drugi. Ovisno o procjeni, trajno obilježavanje se može kombinirati sa stalnim minskim znacima i zaprečavanjem stalnom minskom ogradom.

12. MAŠINSKA PRIPREMA

Pod standardnim uznemiravanjem tla u mašinskoj pripremi podrazumjeva se da mašina ukloni vegetaciju i usitni tlo do dubine od minimalno 10 cm na komade koji nisu veći od 5 cm.

Bez obzira na dubinu uznemiravanja tla površina tretirana mašinom se ne smatra očišćenom niti sigurnom za korištenje od strane deminera. Da bi se mašinski tretirana površina smatrala očišćenom mora se očistiti manuelnom metodom ili pregama.

Mašinska priprema u TI i čišćenju u PVP podrazumjeva tretiranje SOPO/POPO odgovarajućim mašinama na način da se sa površine ukloni vegetacija i prekopa (uznemiri) tlo do određene dubine.

Bez obzira na dubinu uznemiravanja tla površina tretirana samo mašinom se ne smatra očišćenom niti sigurnom za korištenje od strane deminera.

Da bi se mašinski tretirana površina smatrala očišćenom mora se očistiti manuelnom metodom ili pregama, odnosno stručnom procjenom nakon formiranja boksova na mašinski pripremljenoj površini može se proglasiti redukovanom površinom.

12.1. Tim za mašinsku pripremu

Mašinska priprema se može organizovati tako da mašina sa operaterom i pomoćnikom operatera radi u sastavu manuelnog tima ili tako da tim za mašinsku pripremu radi mašinsku pripremu kao samostalan tim.

Ako tim za mehaničku pripremu radi samostalno sastojat će se od minimalno 5 osoba:

- Vođa tima,
- Operater mehaničke opreme,
- Pomoćnik operatora,
- Deminer (sa opremom za manuelno deminiranje),
- Medicinar (sa medicinskom opremom i vozilom).

Vođa tima mora imati kvalifikaciju vođe tima (završen kurs za vođu tima).

Operater i pomoćnik operatera moraju imati kvalifikaciju deminer (završen osnovni kurs za humanitarno deminiranje), kvalifikaciju operater mašine za pripremu površine i biti obučeni za upotrebu konkretne mašine u mašinskoj pripremi u TI i čišćenju.

12.2. Mašinska priprema u tehničkom izviđanju i čišćenju u PVP

Mašinska priprema u TI i čišćenju u PVP (u ciljanoj ili sistematskoj istrazi) ima niz prednosti, a neke od njih su: olakšava rad deminera manuelnom metodom, omogućava rad prega, povećanje efikasnosti procesa TI i čišćenja, smanjenje rizika za deminersko osoblje.

Mašinska priprema u TI i čišćenju u PVP može imati i manje negativne uticaje. Mašinska priprema može uticati na preciznost određivanja položaja mine ili naznake miniranosti, što je osnovni zadatak u ciljanoj i sistematskoj istrazi. Ovaj uticaj se manifestuje kroz pomjeranje mine radnim alatom mašine, namotavanje poteznih žica tako da se ne može utvrditi precizna lokacija pronalaženja i pravac pružanja, moguće zagrtanje nadzemnih mina, moguće potiskivanje podzemnih mina točkom ili gusjenicom na veću dubinu, prekopavanje i zagrtanje eventualnih otisaka eksplozija mina i otisaka uklonjenih (posebno protivtenkovskih) mina.

Ciljana i sistematska istraga zasnivaju se na manuelnoj metodi kojoj može, a i ne mora prethoditi mašinska priprema. Odluka o tome da li će na nekom dijelu CI/SI biti prethodno primijenjena mašinska priprema i do koje dubine uznemiravanja tla, mora biti donijeta za svaku mikrolokaciju (istražne staze) posebno, uvažavajući sve specifičnosti te mikrolokacije, a naročito očekivane vrste i raspored mina, reljef, vegetaciju, sastav tla, vrstu i karakteristike raspoložive mašine, prednosti koje će dati mašinska priprema i eventualne negativne uticaje na otkrivanje mina i naznaka miniranosti. Ovu odluku donosi BHMAG, a nakon konsultacija sa vođom radilišta i oficirom za operacije FUCZ, odnosno šefom Odsjeka za deminiranje.

Mašinska priprema u ciljanoj i sistematskoj istrazi može se svoditi samo na uklanjanje vegetacije ili na nestandardno uznemiravanje (dubina uznemiravanja tla do 10 cm), kao i na standardno uznemiravanje (dubina uznemiravanja 10 i više cm).

Radna staza u TI i čišćenju u PVP se vodi na isti način (gore opisana procedura rada u istražnoj stazi) bez obzira na to da li je na površini kojom se vodi radna staza prethodno urađena mašinska priprema i bez obzira na dubinu do koje je urađena mašinska priprema.

Mašinska priprema u TI ciljane ili sistematske istrage se u osnovi radi tako da se na trasama (nekim, svim, ili na dijelovima) koje su planirane za vođenje istražnih staza prethodno uradi mašinska radna staza.

Pri radu sa mašinama na indirektno upravljanje (daljinski), a pri izradi mašinske radne staze ista mora biti minimalne širine 3m, radi uvođenja blindiranog vozila i praćenja mašine u toku izrade istražne staze.

Izuzetno, kada se to procijeni kao svrsishodno, moguće je mašinski pripremiti cijelu površinu predviđenu za ciljanu ili sistematsku istragu, ili neke njene dijelove. Nakon mašinske pripreme voditi radne staze kako je i planirano.

Kad god je to moguće, potrebno je nakon jedne mašinske radne staze (a nekad i njenog manjeg dijela) uraditi radnu stazu manuelnom metodom radi otkrivanja eventualnih mina ili naznaka miniranosti, jer one mogu uticati na odluku o daljnjim radovima na ciljanoj ili sistematskoj istrazi. Nakon završetka radne staze mašinom vođa mašinskog tima ima obavezu da pregleda radni alat radi uočavanja poteznih žica.

Sva nađena ES na mehanički pripremljenom površini, kao i njihove dijelove koji posjeduju eksploziv, u principu treba uništiti na licu mjesta. Ukoliko se procijeni da postoje bezbjednosni uslovi može se izvršiti izmještanje, a potom uništavanje. Broj, vrsta ES (ako se prepozna) i približno mjesto detonacije izazvane mašinom, ili primijećene na površinu izbačenog ES ili njihovih dijelova, moraju biti evidentirani i zabilježeni na skici dnevnog izvještaja vođe tima.

Mašinska priprema se, u svim ostalim aspektima koje ovaj SOP ne obrađuje a posebno sigurnosnim, vrši u skladu sa SOP-om FUCZ za operacije humanitarnog deminiranja u BiH – Procedura za mašinsku pripremu zemljišta (FUCZ.PR.05).

13. UPOTREBA PASA U TI I ČIŠĆENJU U PVP

Pregiranje je metoda čišćenja sumnjivih i miniranih površina. Na osnovu dosadašnjih iskustava ova metoda se može uspješno koristiti za TI i čišćenje u ciljanoj ili u sistematskoj istrazi radi lociranja dokaza miniranosti na terenu i određivanja granica površine za čišćenje, za unutarnju i vanjsku kontrolu kvaliteta tehnički izviđenih ili čišćenih površina, kada se planirani uzorci za kontrolu pretražuju pregama (POEK timovima).

Pregiranje se vrši sa minimalno dvije prege, neovisne jedna od druge, pretražuju istu površinu i ukoliko nema indikacija ili je nakon indikacija površina očišćena manuelnim metodama, površina se smatra očišćenom.

13.1. Čišćenje (probijanje) radnih staza pomoću POEK-a

Koristi se u ciljanoj ili u sistematskoj istrazi radi lociranja dokaza miniranosti na terenu i određivanja granica površine za čišćenje. Ovaj način podrazumjeva da površina koja će biti čišćena pregama nije pethodno oivčena trakama. U ovom slučaju načelno se koriste radne staze širine 2 m.

U slučaju grananja radnih staza, za radne staze koje polaze iz radne staze širine 2 m a nisu duže od 11 m mogu se koristiti radne staze širine 1 m.

U odnosu na odabrani cilj za provjeru, operativnih uslova na terenu, (analize uslova za rad, vegetacije koja dozvoljava upotrebu psa), o čemu donosi odluku vođa tima prega u saradnji sa vođom radilišta i oficirom za operacije i isti će procijeniti mogućnost i donijeti odluku o upotrebi POEK-a.

Radna staza se pretražuje sa dva POEK-a pod punom kontrolom od strane kerovođe i izvodi se na slijedeći način:

- Prije početka rada, vodič vizuelno pregleda površinu koju treba pretraživati i oko nje. Osim uočavanja fizičkih prepreka i prisustva mina i ESZR-a, vodič također traži orijentire na terenu, da bi što preciznije kontrolisao pravac traženja psa.
- Na početku istražne staze vodič postavlja početno-završne kočiće dužine od 0,5 m.
- Vodič šalje psa da pretražuje u pravoj liniji ispred i nakon pretraženih 11 m poziva ga da traži nazad.
- Traženje se zaustavlja nakon 0,5m u širinu i 11m u dužinu i nakon toga se prelazi na slijedeću liniju.
- Najmanje četiri prve linije moraju biti pretražene u oba smjera, kako bi dobili preklapanje od 0,5m sa lijeve i desne strane u odnosu na stazu.
- Drugi kerovođa sa psom istovremeno će na bezbjednoj udaljenosti od min. 25 m raditi isti postupak pretrage radne staze uz praćenje i podršku deminera koji će se nalaziti na minimalno sigurnoj udaljenosti od 25 m.
- Nakon izvršene prve pretrage (dužine 11 m) prege će zamijeniti mjesta i ponoviti pretragu po istom postupku, tj. završno pretraživanje se obavlja na potpuno isti način.
- Nakon završnog traženja jedne radne staze (11m), vodič obilježi očišćenu radnu stazu u širini 1 m i u napredovanju 10 m (sigurnosna zona 0.5 m lijevo i desno i 1 m u napredovanju) malim kočićima sa crvenim vrhom, povezani minskom trakom u visini tla na max. razmaku od 5 m. Kraj radne staze se obilježava zategnutom minskom trakom preko završnih kolaca ili ukrštenim kratkim kolcima sa crvenim vrhom.
- Postupak se nastavlja do dostizanja željenog cilja i do pronalaska ES.

Kod čišćenja radne staze širine 2 m primjenom osnovne tehnike pregiranja u željnom pravcu napredovanja radne staze, očistit će se površina širine 3 m i dužine 11 m. Nakon toga se obilježi očišćena radna staza u širini 2 m i u napredovanju 10 m (sigurnosna zona 0.5 m lijevo i desno i 1 metar u napredovanju). Postupak se nastavlja do dostizanja željenog cilja ili do ES.

Ukoliko se radne staze pregama čiste na način da postoji mogućnost sigurnog označavanja trakama staza za pregiranje i ako se ta mogućnost koristi, pregama se može čistiti samo staza širine 1 m označena trakama – nema potebe za sigurnosnom zonom.

Nakon što se tehničkim izviđanjem odredi površina za čišćenje, čišćenje se načelno vrši manuelnom metodom. Izuzetno, u slučajevima kada površina za čišćenje sadrži jasan minski zapisnik sa redovima mina, bez drugih naznaka miniranosti, nakon čišćenja redova mina, preostala površina između redova može se čistiti pregama.

13.2. Probijanje radnih staza na mašinski pripremljenoj površini

U slučaju TI sistematskom istragom (dokazi miniranosti su indirektni i lokacijski neodređeni) nakon mašinske pripreme standardnim uznemiravanjem, na tako pripremljenoj površini, manuelno ili pregama, prege čiste radne staze širine 1 m u dva okomita pravca na rastojanju do maksimalno 25 m. Ove radne staze se mogu čistiti manuelno u oba pravca, u jednom pravcu manuelno, a u drugom pregama ili pregama u oba pravca. Prilikom čišćenja radnih staza potrebno je vizuelno pregledati mašinski pripremljenu površinu radi uočavanja eventualnih naznaka miniranosti.

13.3. Pretraga površine pregama sistemom boksanja

U slučaju TI sistematskom istragom (lokacijski neodređeni dokazi bilo direktni ili indirektni) površina se može pretražiti pregama. Kod ovog načina prvo se radi formiranje boksova tako što se čiste radne staze širine 1 m na rastojanju od maksimalno 10 m u dva okomita pravca. Radne staze se mogu čistiti manuelnom metodom ili metodom pregiranja ili u jednom pravcu manuelno a u drugom metodom pregiranja.

Ukoliko se radne staze pregama čiste na način da postoji mogućnost sigurnog označavanja trakama staza za pregiranje i ako se ta mogućnost koristi, pregama se može čistiti samo staza širine 1 m označena trakama – nema potebe za sigurnosnom zonom. Na taj način se formiraju boksovi 10 x 10 m ili manji. Boksovi ne moraju nužno imati kvadratni niti pravougaoni oblik. Boksovi se označe trakama a tako formirani boksovi se čiste pregama.

13.4. Izvještavanje u pregiranju

Izvještavanje u pregiranju se provodi kroz:

- Dnevni izvještaj prege koji vodi kerovođa za svaku pregu,
- Dnevnu skicu napredovanja (skica napredovanja vođe radilišta) na kojoj se vide označene pretražene radne staze.

Upotreba pasa, u svim ostalim aspektima koje ovaj SOP ne obrađuje a posebno sigurnosnim, vrši se u skladu sa SOP FUCZ za operacije humanitarnog deminiranja u BiH – Procedura za pregiranje (FUCZ.PR.06).

14. MEDICINSKA PODRŠKA I EVAKUACIJA RANJENIKA

Operacije tehničkog izviđanja i čišćenja na MSP neće početi ukoliko nema odgovarajuće medicinske podrške i plana evakuacije koji je razumljiv svakome, prilagođen konkretnoj CI/SI i uvježban do rutine, što je precizirano SOP-om FUCZ za operacije humanitarnog deminiranja u BiH – Procedura za medicinsku podršku, evakuaciju povrijeđenih i istragu deminerske nesreće (FUCZ.PR.10).

Spisak neophodne medicinske opreme za održavanje života - nivo 1.

R.b. (a)	Naziv dijelova opreme (b)	Kom (c)	Primjedbe (d)
	Sadržaj prenosive opreme medicinar-bolničara		
1.	Airway (tubus), za jednokratnu upotrebu	1	Za odraslu osobu
2.	Džepna maska (za umjetno disanje)	1	
3.	Okovratnik za stabilizaciju vratnog dijela kičme (Sancova kravata)	1	
4.	Zavojni materijal		
4.	Lični terenski zavoj (Prvi zavoj)	4	
5.	Zavoj za trbuh/grudni koš (Abdominalni zavoj)	2	
6.	Zavoj za opekotine	2	
7.	Trougli zavoj (marama)	3	
8.	Elastični zavoj	2	
9.	Ljepljiva traka (Leukoplast) širine 2,5cm	1	Rolna
10.	Tuferi od gaze 15x15cm	5	
11.	Gaza u rolni 15x15cm	5	
	Intravenozne tekućine		
12.	Ringerov rastvor (pak. 1 litar)	2	
13.	Intravenski set	2	
14.	Intravenska kanila (braunila)	3	
15.	Alkoholne maramice (tamponi)	25	
	Oprema za višekratnu upotrebu		
16.	Toplomjer u koricama-kutijici	1	
17.	Makaze (vrlo oštre)	1	
18.	Stezač arterijski (duž. 1m)	2	
19.	Kramerova udlaga-šina za gornje ekstremitete	1	
20.	Kramerova udlaga-šina za donje ekstremitete	1	
21.	Nosila sklopiva	1	
	Lijekovi		
	Dodatna medicinska oprema za hitne slučajeve		
22.	Airwaj (tubus), za jednokratnu upotrebu	2	Za odraslu osobu
23.	Balon i maska za ručnu ventilaciju (Ambu)	1	
24.	Uređaj za oživljavanje (kisik, sukcija, ventilacija)	1	
25.	Set za laringoskopiju	1	
26.	Stetoskop	1	
27.	Mjerač krvnog tlaka	1	
28.	Kirurški set (za sječenje površinskih vena)	1	

29.	Makaze (vrlo oštre)	1	
30.	Stezač arterijski (duž. 1m)	2	
31.	Stezač za vene	1	
32.	Držač za kirurški skalpel	1	
33.	Makaze sterilne	1	
34.	Svjetiljka baterijska	1	
35.	Ringerov rastvor (pak. 1 litar)	2	
	Potrošni materijal		
36.	Koloidni rastvor (500cm ³)	2	
	Intravenski set	3	
37.	Tubus za sukciju (orofaringealni)	5	
38.	Intravenska kanila (veličine 18gr.)	3	
39.	šprice (10cm ³)	10	
40.	šprice (5cm ³)	10	
41.	Glukoza 5% rastvor (pak. 1 litar)	1	
42.	Voda za injekcije	20	
43.	Alkoholne maramice (tamponi)	100	

NAPOMENA: Navedena medicinska oprema predstavlja minimalnu preporučenu opremu za medicinara-bolničara odjeljenja (sekcije, tima), radi održavanja života (oživljavanja, zaustavljanja krvarenja i saniranja traumatskih povreda). Pored gore navedene opreme bilo bi dobro da medicinar, za potrebe odjeljenja, posjeduje dio osnovnih lijekova za smanjenje bolova, temperature i dr.

15. SISTEM UPRAVLJANJA KVALITETOM FUCZ

FUCZ će razviti vlastiti sistem upravljanja kvalitetom koji će obezbijediti kvalitet svih procesa i aktivnosti koje provodi a koji su direktno vezani za PMA.

Osnovni procesi i aktivnosti koji provodi FUCZ:

- Obuke za kvalifikacije u deminiranju;
- TI i Čišćenje;
- TI i Čišćenje kasetne municije;
- Upozoravanje na mine;
- UES.

Za svaku aktivnost upravljanja kvalitetom dat je i propis u kome su dati zahtjevi kvaliteta (kolona „Propis u kom su dati zahtjevi kvaliteta“).

FUCZ može, pored zahtjeva kvalitetom propisanih Standardom za PMA u BiH i Pravilnicima, uvesti dodatne zahtjeve kvaliteta, ali oni ne smiju biti u suprotnosti sa zahtjevima propisanim Standardom za PMA u BiH i pravilnicima i ne smiju negativno uticati na kvalitet, sigurnost ili efikasnost provođenja aktivnosti.

Procedure osiguranja i kontrole kvaliteta za sve procese i obrasci za izvještavanje treba da budu dati u SOP-u deminerske organizacije poglavlje Interni monitoring DO.

15.1. Principi upravljanja kvalitetom u FUCZ:

Fokus na sudionika. FUCZ demonstrira svoju predanost ispunjavanju zahtjeva zajednica i korisnika tamo gdje radimo, kao i drugih sudionika.

Rukovođenje. FUCZ demonstrira na svim nivoima vodstvo i predanost efikasnosti sistema upravljanja kvalitetom.

Angažman ljudi. FUCZ se oslanja na osoblje koje posjeduje visok nivo znanja, vještina i kompetencija, koje je svjesno važnosti sistema upravljanja kvalitetom i aktivno sudjeluje u stalnom poboljšanju kvalitete.

Pristup usmjeren na proces. Procesi upravljanja kvalitetom moraju biti u skladu s pristupom procesa zasnovanog na rezultatima, kako bi se osiguralo povjerenje u kvalitetu organizacijskih procesa FUCZ, te kvalitetu ulaza (resursa) i rezultata protuminskog djelovanja i razoružanja.

Stalno poboljšanje. FUCZ će primjenjivati ciklus Planiraj-Učini-Provjeri-Djeluj (PDCA) u kontinuiranom poboljšanju svojih procesa na svim nivoima aktivnosti kako bi osigurao da se procesima poboljšanja upravlja na strukturiran način. FUCZ sistem upravljanja kvalitetom operacijaće razmotriti rezultate monitoringa, evaluacije, odgovornosti i učenja (MEAL) kako bi utvrdio postoje li potrebe ili mogućnosti kojima će se trebati pozabaviti kao dijelom kontinuiranog poboljšanja.

Donošenje odluka zasnovano na dokazima. Monitoring operacija FUCZ će se fokusirati na prikupljanje i analizu dokaza za podršku upravljanju učinkom i kontinuiranom poboljšanju intervencija i rezultata Programa.

Upravljanje odnosima. Akteri iz FUCZ (unutrašnji i vanjski) moraju imati priliku da učestvuju, na odgovarajućem nivou, u planiranju, implementaciji, monitoring i donošenju odluka.

U tabelama koje slijede dat je pregled svih procesa i aktivnosti FUCZ, a koje su u direktnoj vezi sa PMA. Za svaki proces date su aktivnosti upravljanja kvalitetom koje treba provesti: na ulazu u proces, u toku provođenja procesa/aktivnosti i na izlazu iz procesa.

Proces ili aktivnost PMA	Upravljanje kvalitetom ulaza/rezultata	
	Aktivnost upravljanja kvalitetom	Propis u kom su dati zahtjevi kvaliteta
Obuke za kvalifikacije u deminiranju	Adekvatni programi obuke	Standard za PMA – poglavlje obuka SOP FUCZ
	Adekvatna oprema	
	Kvalifikovani predavači i instruktori	
	Upravljanje kvalitetom aktivnosti	
	Aktivnost upravljanja kvalitetom	Propis u kom su dati zahtjevi kvaliteta
	Provjera da li se obuka provodi u skladu sa zahtjevima standarda (program, oprema, predavači, polaznici)	Standard za PMA Poglavlje obuka SOP FUCZ
	Upravljanje kvalitetom izlaza/rezultata	
	Aktivnost upravljanja kvalitetom	Propis u kom su dati zahtjevi kvaliteta
	Testiranje polaznika obuke	Standard za PMA Poglavlje Obuka SOP FUCZ

Proces ili aktivnost PMA	Upravljanje kvalitetom ulaza/rezultata	
	Aktivnost upravljanja kvalitetom	Propis u kom su dati zahtjevi kvaliteta
TI i Čišćenje	Ustrojiti i održavati organizaciju u skladu sa zahtjevima Pravilnika za akreditovanje organizacija za provođenje PMA u BiH	Pravilnik za akreditovanje organizacija za provođenje PMA u BiH SOP FUCZ
	Angažovati osoblje sa potrebnim ovlaštenjima i kvalifikacijama	Pravilnik o akreditaciji i ovlaštenju lica humanitarnom deminiranju
	Adekvatna oprema po karakteristikama, kvalitetu i količini.	Standard za PMA SOP FUCZ
	Adekvatni metal detektori, testirani, sa odobrenjem za korištenje	Standard za PMA SOP FUCZ
	Akreditovane mašine za deminiranje	Standard za PMA SOP FUCZ
	Akreditovane prege	Standard za PMA SOP FUCZ
	Adekvatan SOP usklađen sa Standardom za PMA i odobren od BHMACH-a	Standard za PMA
	Izvedbeni plan za provođenje TI i čišćenja, napravljen na osnovu Izvještaja o NTI BHMACH-a i na osnovu vlastite analize minske situacije na MSP-u, Odobren od strane BHMACH-a	Standard za PMA
	Upravljanje kvalitetom aktivnosti	
	Aktivnost upravljanja kvalitetom	Propis u kom su dati zahtjevi kvaliteta
	Provoditi TI i čišćenje u skladu sa zahtjevima SOP-a FUCZ (Sve aktivnosti pobrojane ispod svode se na provođenje TI i čišćenja u skladu sa Standardom i SOP-FUCZ)	Standard za PMA SOP FUCZ

	Provjera povezivanja sa lokalnom zajednicom, prikupljanja informacija o miniranosti i proslijeđivanja BHMACH-u	
	Dnevna provjera spremnosti osoblja za provođenje operacija TI i Čišćenja	
	Provjera stanja opreme prije upotrebe	
	Testiranje metal detektora i lokatora prije upotrebe	
	Provjera stanja mašina za deminiranje	
	Dnevni test POEK-a prije rada	
	Kontrola forme i sadržaja izvještaja FUCZ u toku TI i čišćenja	
	Kontrola očišćene površine u od strane internog monitoringa - IKK FUCZ	
Upravljanje kvalitetom izlaza/rezultata		
	Aktivnost upravljanja kvalitetom	Propis u kom su dati zahtjevi kvaliteta
	Analiza rezultata TI. Da li je TI provedeno na način da koji omogućava da se dokazi miniranosti lociraju na terenu	Standard za PMA SOP FUCZ
	Uzorkovanje čišćene površine	Standard za PMA Poglavlje TI i Čišćenje
	Kontrola završnog izvještaja deminerske organizacije	Standard za PMA Poglavlje TI i Čišćenje
	Analiza u slučaju zaostale mine na očišćenoj ili redukovanoj površini	Standard za PMA Poglavlje TI i Čišćenje

Proces ili aktivnost PMA	Upravljanje kvalitetom ulaza/rezultata	
	Aktivnost upravljanja kvalitetom	Propis u kom su dati zahtjevi kvaliteta
Upozoravanje na mine	Adekvatan SOP	Standard za upozoravanje na mine SOP FUCZ
	Adekvatna oprema	
	Obučeno osoblje	
	Upravljanje kvalitetom aktivnosti	
	Aktivnost upravljanja kvalitetom	Propis u kom su dati zahtjevi kvaliteta
	Unutarnji nadzor programa upozoravanja	Standard za upozoravanje na mine SOP FUCZ
	Unutarnji nadzor napretka provođenja programa	
	Upravljanje kvalitetom izlaza/rezultata	
	Aktivnost upravljanja kvalitetom	Propis u kom su dati zahtjevi kvaliteta
	Unutarnji nadzor promjena	Standard za upozoravanje na mine SOP FUCZ
	Evaluacija od strane deminerske organizacije	

Proces ili aktivnost PMA	Upravljanje kvalitetom ulaza/rezultata	
	Aktivnost upravljanja kvalitetom	Propis u kom su dati zahtjevi kvaliteta
UES	Adekvatan SOP	Standard za PMA u BiH Poglavlje UES SOP FUCZ za UES
	Adekvatna oprema	
	Obučeno osoblje	
	Upravljanje kvalitetom aktivnosti	
	Aktivnost upravljanja kvalitetom	Propis u kom su dati zahtjevi kvaliteta
	Interni monitoring provođenja operacija UES	Standard za PMA u BiH Poglavlje UES SOP FUCZ za UES
	Upravljanje kvalitetom izlaza/rezultata	
	Aktivnost upravljanja kvalitetom	Propis u kom su dati zahtjevi kvaliteta
	Interna evaluacija provedenih operacija UES	Standard za PMA u BiH Poglavlje UES SOP FUCZ za UES

16. OSIGURANJE I KONTROLA KVALITETA DEMINIRANJA

16.1. Kontrola kvaliteta radnih staza i uzorkovanje čišćene površine

Kontrolu kvaliteta radnih staza i uzorkovanje čišćene površine u okviru CI i SI ili redukovane površine vršit će se isključivo u skladu sa Standardom za PMA u BiH, kao i ovim SOP-om.

16.2. OPIS KORAKA OSIGURANJA KVALITETA DEMINIRANJA

16.2.1. Proces osiguranja kvaliteta operacija humanitarnog deminiranja obavljaju ovlaštene osobe FUCZ pri planiranju, izvođenju i kontroli radova i inspektori BHMACH-a prilikom provođenja eksternog monitoringa prema:

- Zakonu o deminiranju u BiH,
- Standardu za PMA u BiH i
- Odobrenim standardnim operativnim procedurama, čija će primjena omogućiti sigurnost ljudi i zahtjevani kvalitet deminirane površine.

16.2.2. Struktura osiguranja kvaliteta FUCZ počinje od deminera, preko vođe tima, RR, VR IKK, Šefa odsjeka za deminiranje/Operativni oficir, Rukovodioca sektora za organizaciju deminiranja i uništavanja NUS-a/operativni oficir i do direktora FUCZ.

16.2.3. Osiguranje kvaliteta operacija humanitarnog deminiranja, uključujući i tehničko izviđanje obuhvata (slika 1):

a) **Stručni nadzor** nad obavljanjem operacija humanitarnog deminiranja koji vrše inspekcijski i drugi organi BHMACH-a prema Zakonu, Standardu i odobrenim SOP-om.

Stručni nadzor se sprovodi kroz:

- 1) Planiranje radova, izradu i izdavanje radnih zadataka za čišćenje, tehničko izviđanje i trajno obilježavanje.
- 2) Vanjsku kontrolu kvaliteta kojom se prati proces deminiranja od strane inspekcijskih organa BHMACH-a i osigurava preuzimanje deklariranih tehnički izviđenih i čišćenih površina.
- 3) Uzorkovanje površine.
- 4) Završni stručni nadzor i izdavanje Uvjerenja o kontroli kvaliteta.

b) **Procjenu i davanje akreditacije deminerskim organizacijama** koje su stručno, organizaciono i po raspoloživim resursima sposobne za provođenje operacija humanitarnog deminiranja u skladu sa Zakonom, Standardima i odobrenim SOP-om.

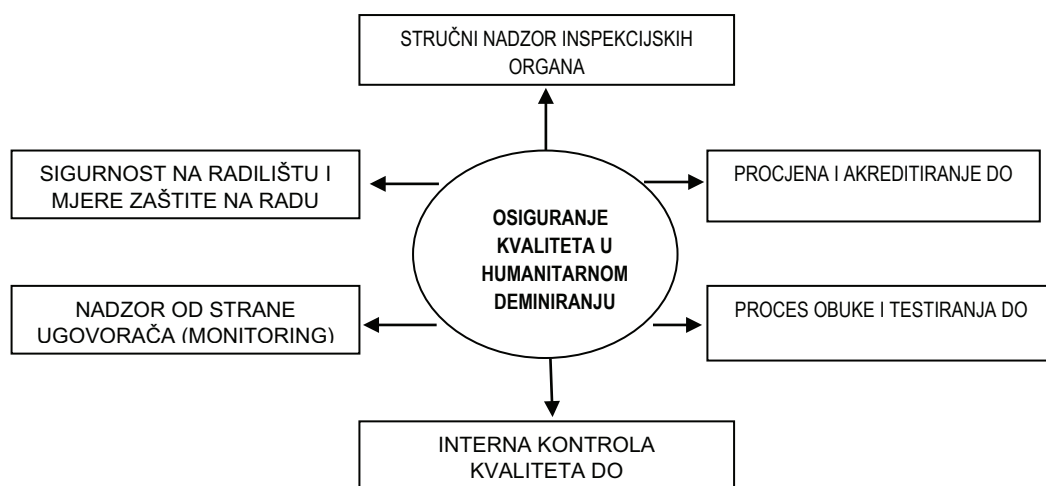
c) **Proces obuke i testiranja** koji obuhvata planiranje obuke, odobravanje planova obuke FUCZ, kontrolu i učestvovanje u izvođenju obuke, testiranje ljudi, PREGA, opreme i mašina za rad u Bosni i Hercegovini.

d) **Sigurnost na radilištu i mjere zaštite na radu**

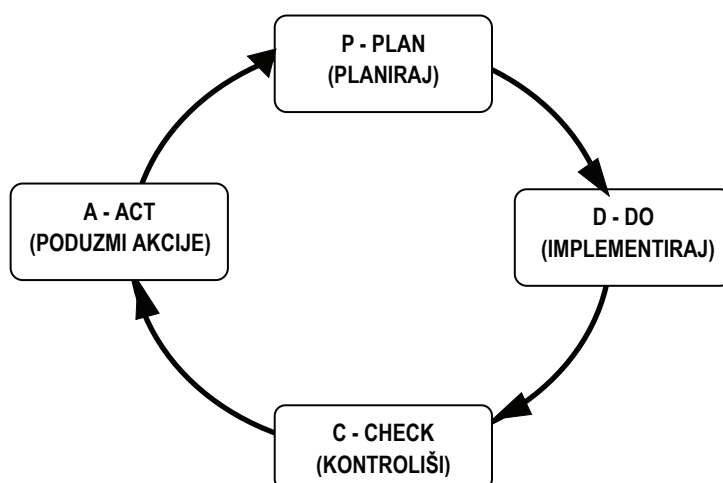
e) **Internu kontrolu kvaliteta deminerske organizacije** koju FUCZ izvodi preko vođa timova, rukovodioca radilišta, VR IKK i posjeta radilištu od strane predstavnika i direktora FUCZ. Svaka interna kontrola kvaliteta se pismeno evidentira po sadržaju kontroliranih pitanja sa nađenim stanjem i poduzetim mjerama, uključujući i rezultat vršenog vlastitog uzorkovanja sa vođenjem skice i obilježavanjem uzorkovanog dijela površine na radilištu. Unutarnjom organizacijom rada i kontrolom, FUCZ čini napor da postigne maksimalnu sigurnost za deminere i korisnike deminirane površine.

f) **Nadzor od strane ugovarača (monitoring)** koji sprovode za to akreditirane organizacije u Bosni i Hercegovini. Nadzor (monitoring) podrazumijeva kontrolu poštivanja ugovora između ugovarača poslova i FUCZ. Ovaj nadzor nije obavezujući i vrši se na zahtjev ugovarača.

g)

Slika 1 - Struktura osiguranja kvaliteta u humanitarnom deminiranju

Slika 2 - PDCA krug procesa osiguranja kvaliteta u FUCZ

16.2.4. Procesi osiguranja kvaliteta u strateškoj kao i operativnoj ravni provode se u skladu sa PDCA metodologijom prikazanoj na slici 2:

P - Planiraj: uspostavljaju se politika i ciljevi osiguranja kvaliteta i planiraju procesi osiguranja kvaliteta neophodni za postizanje rezultata u skladu sa zahtjevima naručioca deminiranja, zakonskim zahtjevima te politikom i ciljevima osiguranja kvaliteta FUCZ.

D - Djeluj: provode se aktivnosti procesa osiguranja kvaliteta u skladu sa utvrđenim planom.

C - Provjeri (kontroliraj): analiziraju se i ocjenjuju rezultati kontrole osiguranja kvaliteta prema politikama, ciljevima, zakonskim zahtjevima i zahtjevima naručioca deminiranja i predlažu aktivnosti za poboljšanje procesa deminiranja.

A - Poduzmi akciju: najviše rukovodstvo Sektora za organizaciju deminiranja i uništavanja NUS-a razmatra prijedloge i donosi odluku o mjerama koje treba poduzeti na poboljšanju procesa osiguranja kvaliteta.

16.3. SIGURNOSNE MJERE KAO DIO OSIGURANJA KVALITETA NA DEMINERSKOM RADILIŠTU

Maksimum sigurnosti u radu sa minama u miniranoj površini ili prilikom uništavanja na namjenskom mjestu FUCZ postiže se primjenom zahtjeva navedenih u Sistemskom uputstvu za primjenu sigurnosnih mjera pri humanitarnom deminiranju i uklanjanju i uništavanju mina ili NUS-a – FUCZ.SU.02, odnosno:

- striktnim poštivanjem mjera sigurnosti navedenih vezane za opće mjere sigurnosti, minimalnu zaštitnu opremu koja se mora koristiti u svim operacijama deminiranja, alati i njihove karakteristike dozvoljene za rad na radilištu na kojem se vrši deminiranje,
- stalnom i adekvatnom kontrolom primjene sigurnosnih mjera,
- kvalitetnom opremom za rad i zaštitnom opremom,
- adekvatnim planiranjem,
- odgovornim i stručnim rukovođenjem i
- obučenim osobljem.

Sve ove aktivnosti FUCZ imaju za cilj sigurno i efikasno izvođenje dobijenih zadataka, kao i provođenja svih aktivnosti osiguranja kvaliteta kako bi deminirana površina bila sigurna za korisnike.

U navedenoj Proceduri su navedene sigurnosne mjere kojih se svi učesnici u operacijama humanitarnog deminiranja moraju pridržavati.

Operacije TI i čišćenja se planiraju i izvode tako da pruže visok nivo povjerenja u pronalazak postojećih ES, ili pronalazak referentne tačke iz potvrđenih informacija o miniranosti u cilju uklanjanja ES mina ili određivanja površine za čišćenje.

16.4. STRUČNI I INTERNI NADZOR NAD PROVOĐENJEM OPERACIJA DEMINIRANJA

16.4.1. Izrada i odobrenje izvedbenog plana i najava početka rada

16.4.1.1. BHMACH će upoznati deminersku organizaciju sa svim prikupljenim informacijama, topografskim kartama, orto-foto i katastarskim podlogama i predloženim operativnim planom. Operativni plan TI je dio izvještaja o NTI i sastoji se od pojedinačnih planova za svaku ciljanu i sistematsku istragu. Prije početka radova, deminerska organizacija mora izraditi i dostaviti izvedbeni plan, a na osnovu operativnog plana.

U cilju što kvalitetnije izrade izvedbenog plana, FUCZ će analizirati sve dostupne informacije, a izlaskom na MSP, kroz povezivanje sa zajednicom će pokušati doći do dodatnih informacija kako bi se što efikasnije identifikovali svi dokazi miniranosti. FUCZ će u izvedbenom planu prikazati planiranu strukturu timova na radilištu prema planiranim aktivnostima.

Na osnovu planirane strukture navest će se: pojedinačne odgovornosti osoba iz planirane strukture sa njihovim ovlaštenjima i akreditacijama, deminerska oprema, mašine za deminiranje, vrsta i tip metal detektora, kao i akreditacija prega. FUCZ će osigurati da deminerske poslove obavlja akreditovano osoblje i osigurat će materijalne resurse. FUCZ može imati odgovarajući ugovor sa drugom organizacijom za nedostajuće resurse koji su joj potrebni za izvođenje deminerskog zadatka.

Izvedbeni plan sadrži optimalan izbor metoda, sredstava, po mogućnosti raspored radnih staza, te procijenjeni period angažovanja resursa. Pored navedenog, izvedbeni plan sadrži i mjesta ulaska u SOPO i POPO.

U izvedbenom planu FUCZ izrađuje plan povezivanja sa lokalnom zajednicom, kako bi svojim saznanjima i informacijama aktivno učestvovala u uklanjanju opasnosti od mina.

U slučaju da FUCZ prikupi i dokumentuje nove informacije o miniranosti, o tome će obavijestiti BHMACH koji nakon provedene analize može na osnovu novih informacija dopuniti ili napraviti novi operativni plan.

Sektor za organizaciju deminiranja i uništavanja eksplozivnih sredstava FUCZ sačinice i dostaviti BHMACH-u izvedbeni plan koji se podnosi uz zahtjev za otvaranje radnog zadatka, na osnovu čega se izdaje Rješenje o odobravanju otvaranja radnog zadatka. FUCZ je dužna dostaviti BHMACHu izvedbeni plan najmanje 7 dana prije početka radova. O svim promjenama u toku izvođenja radova koje podrazumijevaju izmjenu izvedbenog plana, deminerska organizacija će pravovremeno obavijestiti BHMACH, ali najkasnije 3 dana prije izmjene. Izvedbeni plan ovjeravaju osobe odgovorne za operacije i interni monitoring deminerske organizacije. Izvedbeni plan će se mijenjati/dopunjavati u toku operacija TI u zavisnosti od rezultata CI/SI ili prikupljanjem novih informacija o miniranosti netehničkim metodama.

Nakon što BHMACH dopuni operativni plan, FUCZ i BHMACH usaglašavaju izvedbeni plan koji odobrava Inspektor KK BHMACH-a.

- 16.4.1.2. Izvedbeni plan operacija deminiranja iz kojeg se može sagledati da je FUCZ stručno, organizaciono i po raspoloživim resursima sposoban za provođenje predmetne operacije humanitarnog deminiranja izrađuje Stručni saradnik za planiranje i vođenje operacija, VR IKK i Šef Odsjeka za deminiranje/Operativni oficir, a odobrava Rukovodilac Sektora za organizaciju deminiranja i uništavanja NUS.
- 16.4.1.3. O svim promjenama u toku izvođenja zadatka koje podrazumijevaju izmjenu izvedbenog plana operacija deminiranja FUCZ će pravovremeno, a najmanje tri (3) dana ranije obavijestiti BHMACH (osim u slučajevima kada je izmjene nemoguće predvidjeti).
- 16.4.1.4. U slučaju njegovog ne odobrenja, operativni oficir će u saradnji sa Stručnim saradnikom za planiranje i vođenje operacija i VR IKK hitno izvršiti usklađivanje izvedbenog plana u skladu sa preporukama BHMACH-a i ponovo ga dostaviti na pregled i odobrenje uz dopis u kom će se navesti sve tražene i unešene korekcije. Inspektor RUBHMACH-a svojim potpisom na Plan daje saglasnost.
- 16.4.1.5. Početak rada FUCZ će najaviti BHMACH-u tri (3) dana prije početka.

16.4.2. Izrada plana interne kontrole kvaliteta

- 16.4.2.1. VR IKK FUCZ, koji je prethodno osposobljen i ovlašten od BHMACH-a i nije angažiran na drugim operativnim zadacima, odgovoran je za planiranje i izvršenje interne kontrole kvaliteta timova za koje je određen.
- 16.4.2.2. Interna kontrola kvaliteta predstavlja proces praćenja izvođenja deminerskog zadatka od strane VR IKK shodno zahtjevima Zakona o deminiranju, Standarda za PMA u BiH i postupcima propisanim u odobroj proceduri FUCZ. Proces praćenja obuhvata posjete VR IKK radilištu u cilju provjere pridržavanja propisanih sigurnosnih mjera, operativnih procedura i produktivnosti u odnosu na primijenjene metode i lokalne uslove. Radi sticanja povjerenja u kvalitet rada kroz posjete VR IKK vrši provjeravanja, mjerenja, testiranja i upoređivanja uzoraka deminiranog zemljišta. Sve te aktivnosti se izvode kod angažiranog operativnog

osoblja, na opremi sa kojom se izvode radovi i na tretiranoj površini do „folderom” definirane dubine.

16.4.2.3. Internu kontrolu kvaliteta VR IKK vrši u skladu sa Planom interne kontrole kvaliteta, FUCZ.PP.09.03. koji izrađuje VR IKK, a odobrava šef Odsjeka za deminiranje.

16.4.3. Operativna kontrola kvaliteta od strane rukovodioca radilišta/vođe tima

16.4.3.1. VR IKK kontroliše TI ili čišćenu površinu na odabranom uzorku koji se evidentira u dnevnoj skici napretka, a kontrolisane površine se obilježavaju malim kočicama sa bijelim vrhom i evidentiraju se u skici IKK zadatka.

16.4.3.2. Vođa tima/rukovodilac radilišta odgovoran je za kontroliranje kvaliteta rada u toku dana po vlastitoj procjeni u odnosu na primjenjene metode i kvalitet rada pojedinaca i to evidentira u dnevni izvještaj. Vođa tima/rukovodilac radilišta svakodnevno vrši kontrolu metaldetektorom i/ili praćenjem deminera na veličini do 2% površine koju on izabere.

16.4.3.3. Stalna kontrola i nadzor od strane vođe tima neophodna je na površinama gdje se ne mogu upotrebljavati metaldetektori i gdje se vrši deminiranje upotrebom pipalice ili pregrtanje. U ovakvim slučajevima zbog napornog i monotonog rada vođa tima je odgovoran smanjiti vrijeme rada i povećati aktivni odmor deminera, a rad organizirati u formi dvojca.

16.4.3.4. Vođa tima će za pretraživanje površina koje su zasićene mineralima upotrijebiti PREGE, ako je to moguće.

16.4.3.5. Svaka provjera ili pretraživanje boksova PREGAMA vrši se upotrebom minimalno dvije PREGE na istoj površini.

16.4.4. Kontrola kvaliteta tokom izvođenja deminiranja od strane VR IKK

16.4.4.1. Internu kontrolu kvaliteta, radi ocjene provođenja zahtjeva osiguranja kvaliteta na dodjeljenom radilištu, VR IKK vrši prema planu interne kontrole kvaliteta, najmanje jednom u pet radnih dana i o tome sačinjava izvještaj o IKK.

16.4.4.2. VR IKK vrši internu kontrolu kvaliteta na uzorku 3% kod TI i čišćenja, a na površini tretiranoj od predhodne posjete.

16.4.4.3. Za kontrolu može angažovati potreban broj PREGA i deminera koji će sa njim kontrolisati dio površine pri čemu mora konstantno pratiti njihov rad.

16.4.4.4. Kad je na zadatku angažovana mašina, kontrola tretirane površine će se raditi manuelnom metodom ili PREGA - ma, a kod deminiranja manuelnom metodom uvijek će biti kombinacija PREGE i manuelno/metaldetektorom ili samo manuelno/metaldetektorom.

16.4.4.5. Sve rezultate VR IKK evidentira u izvještaj o internoj kontroli kvaliteta, a kontroliranu površinu ucrtava na skicu IKK zadatka ili u obrascu interne kontrole kvaliteta, koja se čuva na KT kod RR dok traju radovi, a po završetku se predaju dokumentaristi.

16.4.4.6. Organizacijski najkompleksnije radilište za osiguranje i kontrolu kvaliteta deminirane površine je radilište na kojem se vrše integralne protuminske akcije. VR IKK, vođa tima/rukovodilac radilišta/operativni rukovodilac UM, odgovorni su da u toku integralne protuminske akcije provode više nivoa kontrole sa dobro planiranim i koordiniranim aktivnostima kontrole operacija mehaničke pripreme površine, manuelnim metodama, pregrtanjem i upozoravanje na mine.

16.4.4.7. Interna kontrola kvaliteta-IKK u operacijama PVP predstavlja bitan aspekt u osiguranju kvaliteta i zahtjeva angažman stručnog osoblja. Step en angažovanja unutrašnje kontrole kvaliteta u operacijama PVP zavisi od obima angažovanih kapaciteta, složenosti minske situacije i uslova na terenu, a provodit će se minimalno jednom u pet radnih dana. UKK će se provoditi na svakoj CI, SI.

- 16.4.4.8. Pored svih aspekata osiguranja kontrole kvaliteta propisanih Standardom za PMA u BiH BiH, viši referent interne kontrole kvaliteta obavezan je provoditi kontrolu kvaliteta površine za CI/SI kroz radne staze i presjecanjem netretiranih površina između radnih staza sukcesivno napredovanju, metodom slučajnog odabira uzorka najmanje 3% redukovane (radne staze i netretirana površina) i očišćene površine. IKK je obavezna provoditi kontrolu kvaliteta za CI i SI u radnim stazama i presjecanjem netretiranih površina između istražnih staza, metodom slučajnog odabira uzorka u obimu 3% koristeći deminerske resurse.
- 16.4.4.9. Ako se na CI/SI izvode operacije tehničkog izviđanja manuelnom metodom unutrašnju kontrolu kvaliteta vršiti na najmanje 3% ukupne površine zadatka, od toga 30% kroz radne staze i 70% kroz netretiranu površinu vođenjem novih istražnih staza, a u cilju otkrivanja eventualnih novih naznaka miniranosti, odnosno stvaranja dodatnog povjerenja u sigurnost korištenja površina za krajnjeg korisnika.
- 16.4.4.10. U ostalim metodama TI, odnosno na površini koja je tretirana sa pregama ili mašinom kad se vrši standardno uznemiravanje zemljišta uzorkovanje vršiti u vrijednosti od 3% od veličine cjeline od toga 30% kroz radne staze i 70% kroz netretiranu površinu. Također, u operacijama čišćenja uzorkovanje vršiti na površini 3% od veličine cjeline čišćenja.
- 16.4.4.11. Svaka interna kontrola se pismeno evidentira po sadržaju kontrolisanih pitanja sa nađenim stanjem i preduzetim mjerama. Sve kontrolisane površine od strane IKK moraju biti obilježene drvenim kočicama sa bijelim vrhom, povezani minskom trakom u nivou tla i ucertane približno mjestu, položaju i veličini na skici napredovanja koju vodi vođa radilišta i skici napredovanja između kontrola. Pronalazak mine, nove naznake ili dokaza miniranosti u provođenju UKK u netretiranoj površini zahtijeva novu procjenu donesenih odluka iz NTI i ciljane istrage.
- 16.4.4.12. U slučaju da prilikom provođenja kontrole uoči grešku VR IKK provodi slijedeći postupak:
- ☐ kod uočene kritične greške (neusklađenosti) u procedurama rada (neadekvatan alat za rad, neispravan metaldetektor, nevođenje radne staze, itd..) VR IKK postupa u skladu sa procedurom, tj. nalaže vođi tima da svu površinu koja je do tada urađena u radnoj stazi gdje je uočena neusklađenost ponovo pregleda, odnosno da se vrati na dostignutu liniju od predhodne posjete.
 - ☐ U slučaju ponavljanja neusklađenosti po istom pitanju VR IKK u saradnji sa RR nastoji otkriti uzrok pojave greške/neusklađenosti, daje rješenje za njegovo otklanjanje, uz definiranje roka i odgovornog izvršioca. U slučaju da nije uspio pronaći uzrok pojave neusklađenosti VR IKK zaustavlja radove, dok se ne otkrije uzrok pojave neusklađenosti.
 - ☐ Kod kršenja discipline (nenošnje zaštitne opreme, mahmurluk, neizvršavanje naređenja, i sl...) od strane članova tima odmah iste isključuje iz daljih operacija i udaljuje sa radilišta, a zatim izvještava Šefa odsjeka za deminiranje/Operativni oficir.
 - ☐ O svim zapažanjima prilikom provođenja kontrole kvaliteta, nađenom stanju, mjerama koje treba poduzeti osoblje na radilištu i rokovima za rješavanje neusklađenosti VR IKK usaglašava sa vođom tima/rukovodilcem radilišta, koji je odgovoran za rješavanje svih zabilježenih neusklađenosti, kao i za provođenje izrečenih mjera.

16.4.5. Monitoring od strane ugovarača tokom izvođenja deminiranja

- 16.4.5.1. Monitoring od strane ugovarača mogu da vrše organizacije za nadzor (monitoring) koje angažira ugovarač radova i koje za to imaju propisanu akreditaciju BHMCA-a.

- 16.4.5.2. Monitoring na radilištu od strane ugovarača predstavlja sastavni dio stalnog praćenja operacija deminiranja na radilištu. To je najdirektnija vanjska kontrola kvaliteta. Monitori su garancija ugovaraču za kvalitet.
- 16.4.5.3. Monitor je uvijek u kontaktu sa RR i nema ovlaštenja davati bilo kakve primjedbe na rad deminera nego samo vodi tima ili RR i VR IKK. Monitori na radilištu su obavezni da o svojim zapažanjima upoznaju inspektorske organe RU/RK BHMAC-a tokom njihove posjete radilištu.
- 16.4.5.4. Svaki izvještaj monitora se dostavlja, osim ugovaraču i RR, ali tek kad ga potpišu monitor i RR/vođa tima.

16.4.6. Utvrđivanje realne produktivnosti na deminerskom zadatku

- 16.4.6.1. Ocjenu produktivnosti čišćenja radnih staza na dijelu ili cijelom zadatku vrše inspekcijski organi BHMAC-a uz prisustvo VR IKK ili vođe tima FUCZ. Procjena realne produktivnosti vrši se isključivo mjerenjem ostvarene produktivnosti deminera u jednoj smjeni (30 minuta rada). Na osnovu tako utvrđene produktivnosti procjenjuje se realno dnevna ostvarena produktivnost tima u cjelini od prethodne posjete.
- 16.4.6.2. Takva produktivnost predstavlja realnu produktivnost deminerskog tima u odnosu na broj radnih staza, odnosno angažovanje deminera u pojedinačnim radnim stazama ili u sastavu dvojca, za efektivni rad do maksimalno 5 sati. VT i VR IKK moraju osigurati da se takva produktivnost ostvaruje.
- 16.4.6.3. Polazna osnova za ocjenu produktivnosti prega produktivnost utvrđena BH Standardom za definisane kategorije zemljišta, a za ocjenu produktivnosti mašina su rezultati testa konkretne mašine, koji su navedeni u akreditacije, a koja se nalazi uz mašinu.

16.5. ODGOVORNOSTI I OVLAŠTENJA

16.5.1. VR IKK je odgovoran i ovlašten za:

- ❖ Provođenje politike OK FUCZ-a na svim nivoima
- ❖ Planiranje i realiziranje aktivnosti u pogledu OK svih procesa, a prije svega u poštivanju i provođenju definisanih koraka deminiranja predviđenih SOP-om.
- ❖ Sudjelovanje u izradi i potpisivanju izvedbenog plana operacija deminiranja.
- ❖ Nadzor nad primjenom i provođenjem svih zahtjeva SOP-a.
- ❖ Pravovremeno poduzimanje mjera (za koje je nadležan) protiv onog operativnog osoblja FUCZ-a koje ne postupa po propisanim procedurama.
- ❖ Posjećivanje radilišta najmanje jednom u pet (5) radnih dana i provođenje interne kontrole prema planu kojeg odobrava Šefa Odsjeka za deminiranje, te sačinjavanje zapisnika o istoj. Predmet kontrole, osim striktno postupanje po procedurama, su sredstva za rad na radilištu (metaldetektori, pipalice, baterije, itd.), kao i zaštitna oprema.
- ❖ Vođenje evidencije o svojim zapažanjima, i predlaganje pokretanja disciplinske odgovornosti za sve rukovodioce i izvršioce na deminerskom radilištu koji ne provode politiku OK FUCZ.
- ❖ Kontroliranje 3% očišćene površine i PBUR u tehničkom izviđanju uz evidentiranje rezultata u Izvještaj o internoj kontroli kvalitete i skici IKK.
- ❖ Hitno reagiranje na mjere propisane u zapisnicima vanjske kontrole (inspektori BHMAC-a ili predstavnici monitoringa), u slučaju pronađenih kritičnih grešaka obavještava Šefa odsjeka za deminiranje sa prijedlogom mjera za prevazilaženje nastale situacije.
- ❖ Samostalnost, nepristrasnost, energičnost i odlučnost pri provođenju interne KK i pri sprovođenju i nadzoru nad sprovođenjem politike OK FUCZ-a.

- ❖ Najodgovornija je osoba za kontrolu kvalitete na radilištu i odgovoran da se ista provodi po planu i zadatim vremenskim rokovima.
- ❖ Sa RR vrši analizu realizacije Plana izvođenja zadatka, dali se aktivnosti odvijaju u zadatim vremenskim okvirima i o tome izvještava šefa odsjeka jednom sedmično.
- ❖ Kontroliše da li se službena vozila koriste samo u službene svrhe (putni nalog), da li se ostavljaju nakon radnog vremena na određeno mjesto.
- ❖ U slučaju odsustva mijenja ga VR IKK kojeg odredi Šef Odsjeka za deminiranje.
- ❖ Za svoj rad je odgovoran Šefu odsjeka za deminiranje.

16.6. Uzorkovanje površine planirane za redukciju

16.6.1. Osnovne odredbe

U cilju postizanja zahtjevanog nivoa kvaliteta i sigurnosti, te pouzdanosti u korištenje krajnjih korisnika na površinama koje su planirane za redukciju potrebno je provesti postupak uzorkovanja kao završni proces u osiguranju i kontroli kvaliteta.

Po okončanju TI i čišćenja CI/SI oficir za operacije (lice određeno izvedbenim planom) i vođa radilišta u saradnji sa predstavnicima BH MAC-a vrše analizu do tad izvršenih i dokumentovanih aktivnosti, radi zaključka da li su uloženi svi razumni naponi u lociranju, određivanju granica kontaminiranih površina i uklanjanja prisustva sumnje na mine, te na koji je to način dokumentovano.

Nakon donošenja pozitivne ocjene tima za ocjenjivanje BH MAC-a da su uloženi svi razumni naponi u lociranju i određivanju granica kontaminiranih površina i uklanjanje prisustva/sumnje na mine deminerski tim pristupa uzorkovanju CI/SI po planu uzorkovanja RU/RK BH MAC-a. VRKK BH MAC-a kontroluje i rukovodi deminerskim timom koji izvodi planirano uzorkovanje ciljane ili sistematske istrage, shodno procedurama o uzorkovanju, dok je vođa manuelnog tima (vođa radilišta) vođa tima za uzorkovanje.

16.6.2. Postupak uzorkovanja

Postupak uzorkovanja se vrši nakon Izvještaja pozitivne kontrole kvaliteta faze NTI za datu CI/SI - prikupljanje i analiza informacija u toku tehničkog izviđanja.

Veličina površine za uzorkovanje iznosi 2% od redukovane površine i 2% od očišćene površine.

Uzorkovanje redukovane površine se vrši manuelno vođenjem radne staze u nizu neprekidnih uzoraka od 1 m² po koracima definisanim na osnovi IMAS-a 09.20. Prije početka uzorkovanja nije potrebno uklanjati vegetaciju sa površine za uzorkovanje.

Uzorkovanje očišćene površine vrši se manuelno u obliku kvadrata 3x3.

Uzorkovanje pregama vrši se pojedinačnim uzorcima 30 m² (10x3).

U slučaju pronalaska ES ili naznake miniranosti u netretiranoj površini, isto se obustavlja i postupak se vraća na NTI. U slučaju pronalaska ES ili neusaglašenosti DO treba ponoviti tretiranje čitave cjeline.

Provođenje aktivnosti uzorkovanja za svaku pojedinačnu CI/SI potrebno je evidentirati u Zapisniku o provedenom eksternom monitoringu na CI/SI, Izvještaju o uzorkovanju cjeline CI/SI i skici uzorkovanja.

17. ZAHTJEVI KVALITETA I SIGURNOSTI U TEHNIČKOM IZVIĐANJU I ČIŠĆENJU

Zahtjevi kvaliteta i sigurnosti u tehničkom izviđanju i čišćenju podrazumjevaju razuman nivo napora da se odgovarajućim tehničkim metodama i procedurama lociraju na terenu dokazi miniranosti, da se odrede granice minirane površine, ako ona postoji, ili da se ukloni sumnja na ES (mine i dr.) na površini za koju se odnose dokazi miniranosti.

Uslov za završetak procesa vraćanja površine u domenu tehničkog izviđanja i čišćenja je da su „uloženi svi razumni napor“, te da se može s velikim povjerenjem zaključiti da ne postoje dokazi miniranosti na određenoj površini.

17.1. Vrste neusaglašenosti

TI i čišćenje je aktivnost koja je u mnogim aspektima normirana kroz zahtjeve kvaliteta, i zahtjeve sigurnosti i ostale zahtjeve.

Monitoring BHMAC-a nad DO predstavlja provjeru ispunjavanja standardom postavljenih zahtjeva, prije početka operacija TI i čišćenja, u toku operacija i po završetku operacija.

Svako neispunjavanje zahtjeva predstavlja neusaglašenost sa tim zahtjevom.

Za svaku utvrđenu neusaglašenost treba da postoji definisan postupak koji se provodi kod utvrđivanje te neusaglašenosti. Neusaglašenost se otklanja, a uzrok analizira kako ne bi došlo do ponavljanja neusaglašenosti.

Zbog velikog broja zahtjeva kvaliteta, zahtjeva sigurnosti i ostalih zahtjeva, nepraktično bi bilo propisivanje postupanja za svaku neusaglašenost, pa se neusaglašenosti grupišu po vrstama, a za svaku vrstu neusaglašenosti propisuje postupanje.

Vrsta neusaglašenosti	Opis vrste neusaglašenosti	Mjere koje treba poduzeti u slučaju utvrđivanja neusaglašenosti od strane IM FUCZ	Postupanje u slučaju da monitoring BHMAC-a nad DO utvrdi neusaglašenost
1	Neusaglašenost sigurnosnih zahtjeva pri čemu se rad može nastaviti uz rok za otklanjanje neusaglašenosti	Ako se uzrok neusaglašenosti može odmah otkloniti, IM nalaže otklanjanje uzroka neusaglašenosti. Ako se uzrok neusaglašenosti ne može odmah otkloniti, IM nalaže razuman rok za otklanjanje uzroka neusaglašenosti. Radovi na TI i čišćenju se nastavljaju, te se poduzimaju aktivnosti za otklanjanje uzroka neusaglašenosti. Ako se uzrok neusaglašenosti ne otkloni prema nalogu IM-a (odmah ili u datom roku), radovi se prekidaju dok se ne otkloni utvrđena neusaglašenost. Nakon otklanjanja uzroka neusaglašenosti, koji je utvrdio IM, FUCZ obavještava BHMAC o nastavku radova na datoj istrazi.	Ako se uzrok neusaglašenosti može odmah otkloniti, BHMAC nalaže otklanjanje uzroka neusaglašenosti. Ako se uzrok neusaglašenosti ne može odmah otkloniti, BHMAC nalaže razuman rok za otklanjanje uzroka neusaglašenosti. DO organizacija nastavlja radove na TI i čišćenju, poduzima aktivnosti za otklanjanje uzroka neusaglašenosti. Ako DO ne otkloni uzrok neusaglašenosti po nalogu BHMAC-a (odmah ili u datom roku), BHMAC izdaje pismenu odluku o zabrani radova na TI i čišćenju na istrazi gdje je utvrđena neusaglašenost. Ako se donese odluka o zabrani radova, DO je dužan poduzeti aktivnosti za otklanjanje uzroka neusaglašenosti. Nakon što DO obavijesti BHMAC o otklanjanju uzroka neusaglašenosti i načinu otklanjanja, BHMAC odobrava nastavak rada na datoj istrazi.

Vrsta neusaglašenosti	Opis vrste neusaglašenosti	Mjere koje treba poduzeti u slučaju utvrđivanja neusaglašenosti od strane IM FUCZ	Postupanje u slučaju da monitoring BHMAL-a nad DO utvrdi neusaglašenost
2	Neusaglašenost sigurnosnih zahtjeva pri čemu se ne mogu nastaviti radovi do otklanjanja neusaglašenosti.	IM nalaže trenutni prekid rada na istrazi na kojoj je utvrđena neusaglašenost i otklanjanje uzroka neusaglašenosti. Ako se uzrok neusaglašenosti može otkloniti tokom posjete IM-a i uzrok neusaglašenosti se otkloni, IM će dozvoliti nastavak rada. Ako se uzrok neusaglašenosti ne može otkloniti tokom posjete IM-a, IM nalaže prekid rada na datoj istrazi, a rukovodilac radilišta, zajedno sa operativnim ofirom, preduzima mjere za otklanjanje uzroka neusaglašenosti. Mora se provesti analiza osnovnog uzorka neusaglašenosti. Nakon što je otklonjen uzrok neusaglašenosti, koji je utvrdio IM, FUCZ će obavjestiti BHMAL o nastavku rada na datoj istrazi.	BHMAL nalaže trenutni prekid rada na istrazi u kojoj je utvrđena neusaglašenost i otklanjanje uzroka neusaglašenosti. Ako se uzrok neusaglašenosti može otkloniti tokom posjete BHMAL-a i DO otkloni uzrok neusaglašenosti, BHMAL će dozvoliti nastavak rada. Ako se uzrok neusaglašenosti ne može otkloniti tokom posjete BHMAL-a, DO prekida rad na datoj istrazi i preduzima mjere za otklanjanje uzroka neusaglašenosti. Nakon otklanjanja uzroka neusaglašenosti, DO obavještava BHMAL o načinu na koji je uzrok neusaglašenosti otklonjen, a BHMAL odobrava nastavak rada na datoj istrazi, nakon provjere načina i sveobuhvatnosti otklonjenih neusaglašenosti.

Vrsta neusaglašenosti	Opis vrste neusaglašenosti	Mjere koje treba poduzeti u slučaju utvrđivanja neusaglašenosti od strane IM FUCZ	Postupanje u slučaju da monitoring BHMACH-a nad DO utvrdi neusaglašenost
3	Neusaglašenost sa zahtjevom kvaliteta kod koje se mogu nastaviti radovi	Ako se uzrok neusaglašenosti može odmah otkloniti, IM nalaže otklanjanje uzroka neusaglašenosti. Ako se uzrok neusaglašenosti ne može odmah otkloniti, IM nalaže razuman rok za otklanjanje uzroka neusaglašenosti. Radovi na TI i čišćenju se nastavljaju, otklanjajući uzrok neusaglašenosti. Ako se uzrok neusaglašenosti ne otkloni nalogom IM-a (odmah ili u datom roku), rad na istrazi u kojoj je utvrđena neusaglašenost se prekida. Nakon otklanjanja uzroka neusaglašenosti, koji je utvrdio IM, FUCZ obavještava BHMACH o nastavku rada na datoj istrazi.	Ako se uzrok neusaglašenosti može odmah otkloniti, BHMACH nalaže otklanjanje uzroka neusaglašenosti. Ako se uzrok neusaglašenosti ne može odmah otkloniti, BHMACH nalaže razuman rok za otklanjanje uzroka neusaglašenosti. DO organizacija nastavlja radove TI i čišćenja, otklanjajući uzrok neusaglašenosti. Ako DO ne otkloni uzrok neusaglašenosti po nalogu BHMACH-a (odmah ili u datom roku), BHMACH donosi odluku o zabrani TI i radova čišćenja na istrazi gdje je utvrđena neusaglašenost. Nakon što DO obavijesti BHMACH o otklanjanju uzroka neusaglašenosti i načinu otklanjanja, BHMACH odobrava nastavak radova na datoj istrazi.

Vrsta neusaglašenosti	Opis vrste neusaglašenosti	Mjere koje treba poduzeti u slučaju utvrđivanja neusaglašenosti od strane IM FUCZ	Postupanje u slučaju da monitoring BHMACH-a nad DO utvrdi neusaglašenost
4	Neusaglašenost sa zahtjevom kvaliteta koja zahtjeva ponavljanje tretirane površine od prethodne posjete	IM nalaže zaustavljanje napretka inspekcije i čišćenja tokom istrage kojom je utvrđena neusaglašenost i ponavljanje TI i čišćenja na površinama tretiranim od prethodne posjete. Vođa radilišta, zajedno s operativnim oficijom, analizira uzroke koji su doveli do neusaglašenosti i poduzima mjere za sprječavanje ponavljanja neusaglašenosti, te obavještava IM-a i menadžment Sektora za deminiranje o utvrđenim uzrocima i poduzetim mjerama. Mora se provesti analiza osnovnog uzorka neusaglašenosti. Nakon otklanjanja uzroka neusaglašenosti, koji je utvrdio IM, FUCZ obavještava BHMACH o nastavku rada na datoj istrazi.	BHMACH nalaže zaustavljanje napretka TI i čišćenja na istrazi na kojoj je utvrđena neusaglašenost i ponavljanje TI i čišćenja na površinama tretiranim od prethodne posjete. DO analizira uzroke koji su doveli do neusaglašenosti i poduzima mjere za sprječavanje ponavljanja neusaglašenosti, te obavještava BHMACH o utvrđenim uzrocima i poduzetim mjerama.

5	Neusaglašenost sa zahtjevom kvaliteta koja zahtjeva ponavljanje tretirane površine na CI/SI na kojoj je utvrđena neusaglašenost (kritična neusaglašenost)	IM nalaže zaustavljanje napretka TI i čišćenje istrage na kojoj je utvrđena neusaglašenost, te naređuje ponavljanje TI i čišćenje istrage na kojoj je utvrđena neusaglašenost. Vođa radilišta, zajedno sa operativnim oficirom, analizira uzroke koji su doveli do neusaglašenosti i poduzima mjere za sprječavanje ponavljanja neusaglašenosti, te obavještava IM i menadžment Sektora za deminiranje o utvrđenim uzrocima i poduzetim mjerama. Mora se provesti analiza osnovnog uzorka neusaglašenosti. Nakon otklanjanja uzroka neusaglašenosti, koji je utvrdio IM, FUCZ obavještava BHMACH o nastavku rada na datoj istrazi.	BHMACH nalaže zaustavljanje napretka TI i čišćenja na istrazi na kojoj je utvrđena neusaglašenost i donosi pisano rješenje o ponavljanju TI i čišćenja na istrazi na kojoj je utvrđena neusaglašenost. DO analizira uzroke koji su doveli do neusaglašenosti i poduzima mjere za sprječavanje ponavljanja neusaglašenosti, te obavještava BHMACH o utvrđenim uzrocima i poduzetim mjerama. Ako DO odbije da izvrši ponavljanje TI i čišćenje, donosi se rješenje o zabrani izvođenja radova.
---	---	--	--

17.2. Tabelarni pregled pojedinačnih zahtjeva kvaliteta i sigurnosti u tehničkom izviđanju i čišćenju:

Tokom TI i čišćenja DO je obavezna zadovoljiti pojedinačne zahtjeve kvaliteta i sigurnosti. Zahtjevi se odnose na svaku konkretnu CI/SI unutar predmetnog MSP.

Radi preglednosti u tabeli koja slijedi navedeni su pojedinačni zahtjevi kvaliteta i sigurnosti većinom u formi pitanja sa navedenom šifrom zahtjeva i vrstom neusaglašenosti.

ŠIFRA ZAHTJEVA	POJEDINAČNI ZAHTJEVI KVALITETA I SIGURNOSTI U TEHNIČKOM IZVIĐANJU I ČIŠĆENJU	VRSTA NEUSAGLAŠENOSTI
1. Sistem veze		
1.1.	Da li i funkcioniše veza između vođe tima i operativnog (regionalnog) centra deminerske organizacije.	1
1.2.	Da li funkcioniše veza između vođe tima i medicinaru.	2
2. Medicinska podrška		
2.1. 2.2.	Da li je vođa tima upoznao članove tima sa planom MEDEVAC, najbližim putevima i medicinskim ustanovama-bolnicom.	1
2.3.	Da li se vrši vježba hitne medicinske pomoći i evakuacije (CASEVAC) i	1

	da li se evidentira.	
2.4.	Da li je primijenjena medicinska podrška na radilištu organizovana u skladu sa SOP- om DO i da li po procjeni zadovoljava potrebe.	2
2.5.	Da li je medicinar stalno prisutan na lokaciji CI/SI i da li je uvezan u vezu na radilištu.	2
2.6.	Da li je medicinar stručna osoba sa potrebnim kvalifikacijama.	2
2.7.	Da li je medicinar opremljen odgovarajućom medicinskom opremom.	2
2.8.	Da li u namjensko sanitetsko vozilo mogu stati nosila u rasklopljenom stanju.	2
2.9	Da li postoji namjensko vozilo samo za potrebe medicinske evakuacije i da li je spremno za upotrebu.	2
3. Lična zaštitna oprema		
3.1.	Da li je svo osoblje opremljeno ličnom zaštitnom opremom.	2
3.2.	Da li vizir odgovara zahtjevima Standarda za PMA BiH.	2
3.3.	Da li pancirni prsluk odgovara zahtjevima Standarda PMA BiH.	2
3.4.	Da li je svo osoblje pravilno koristi ličnu zaštitnu opremu.	1
4. Alati i oprema za rad		
4.1.	Da li su alat i oprema skladišteni u predviđenom prostoru za skladištenje i da li se u blizini nalazi površina bez metala za testiranje detektora.	3
4.2.	Da li se koriste dopušteni i ispravni alati za rad u POPO/SOPO, nepregledanom dijelu radne staze, odnosno ispred bazne letve.	3
4.3.	Da li pipalice odgovaraju zahtjevima Standarda BiH (minimalna dužina radnog dijela 20 cm).	3
4.4.	Da li se koriste metal-detektori odobreni od BHMAG-a (otkrivaju UPMAH-3 na minimalnoj dubini od 10 cm, odnosno visini od 13 cm).	3
4.5.	Da li je kontrolirani detektor-i ispravan-i (otkriva-ju UPMAH-3 ukopan u tlo-zemlju na dubini od 10 cm, odnosno visini 13 cm).	3
4.6.	Da li se vrši testiranje i evidentiranje ispravnosti detektora od strane vođe tima prije početka rada i nakon zamjene baterija u određenoj površini za testiranje.	3
4.7.	Da li u opremi postoji konopac (min. dužine 50 m) sa kukom za povlačenje ES (mine i dr.), ako DO samostalno vrši uništavanje ES.	3
4.8.	Da li u opremi postoji oprema za uništavanje (kabal min.dužine 150 m, mašina za paljenje, kliješta za stezanje detonatora), ako DO samostalno vrši uništavanje ES.	3
5. Vozila		
5.1.	Da li su ostala vozila tima ispravna i smještena u području za parkiranje i parkirana u pravcu izlaza.	3
6. Deminersko radilišta		
6.1.	Da li je izvršena pravilna postavka i obilježavanje radilišta i da li su zastupljeni zahtjevi u pogledu sigurnosti između operativnog i sigurnog (administrativnog) dijela.	1
6.2.	Da li su određene namjenske površine i reference na radilištu pravilno obilježene.	1
6.3.	Da li su putevi ili staze koje koristi stanovništvo u području CI/SI od mjesta aktivnosti TI i čišćenja zatvoreni u vrijeme rada.	1
7. Vođa tima		
7.1.	Da li je vođa tima pred početak rada informisao tim i dao jasne i konkretne zadatke za rad.	3
7.2.	Da li vođa tima kontroliše rad operativnog dijela i blagovremeno preduzima akcije koje su mu u SOP-u određene i evidentira isto u dnevnom izvještaju.	3
8. Metode rada		

8.1.	Da li se svakodnevno prije početka rada provjerava ostavljeno stanje radilišta od prethodnog dana, a posebno pristupne staze (ili staza), sigurna staza i dostignute linije radnih staza.	1
8.2.	Da li se pravilno provode osnovne procedure manualnog deminiranja u odnosu na lokalne uslove terena.	3
8.3.	Da li se vegetacija siječe na visinu od 5 cm i niže.	3
8.4.	Da li se posječena vegetacija odlaže na sigurnu površinu (iza deminera ili u prethodno čišćenu stazu).	3
8.5.	Da li se radi prevjes u radnoj stazi u stranu napredovanja.	3
8.6.	Da li se detektorom prelazi u skladu sa procedurama definisanim za manuelne operacije.	3
8.7.	Da li se vrši kontrola funkcionalnosti rada detektora svakih 10 minuta rada.	3
8.8.	Da li se istraživanje tačke signala metal-detektora vrši pipalicom ili odmah otkopavanjem i da li ima tragova otkopavanja kada se pipalicom utvrdi nepoznati predmet.	3
8.9.	Da li se provodi pravilan rad pipalicom.	3
8.10.	Da li se provodi pravilna procedura kada se otkrije potezna žica.	3
8.11.	Da li se sav nađeni metal u radnoj stazi (na površini i kod istraživanja signala metal-detektora) ostavlja u jamu za metal ili drugo očišćeno i obilježeno mjesto za prikupljanje metalnog otpada.	3
8.12.	Da li se smjene ili odmori deminera vrše nakon maksimalno 30 minuta rada.	3
8.13.	Da li demineri neposredno (efektivno) dnevno rade do 5 radnih sati.	3
8.14.	Da li se vrši propisno praćenje i podrška deminera u radnim 8.15.stazama (od strane deminera broj dva ili vođe tima, odnosno njegovog zamjenika).	1
8.15.	Kada se pronađe ES da li se izvodi pravilan daljnji postupak.	1
8.16.	Da li se održavaju minimalne sugurnosne udaljenosti između deminera u susjednim radnim stazama, između deminera u sastavu dvojaca i između deminera i prega (POEK timova).	1
8.17.	Da li je od mehaničke pripreme zemljišta ili spaljivanja rastinja prošlo minimalno 5 dana do upotrebe prega.	3
8.18.	Da li površinu jednog boksa pretražuju minimalno dvije prege da bi se površina proglasila čistom.	4
8.19.	Da li je kod upotrebe POEK-a kerovođa pravilno uzeo u obzir pravac vjetra.	3
8.20.	Da li POEK sluša komande kerovođe i da li intenzivno njuši površinu za pretragu.	3
8.21.	Da li POEK pravilno pretražuje cjelokupnu površinu boksa, shodno procedurama datim u SOP-u.	3
8.22.	Da li se u pretrazi površina sa pregom poštuju mjere sigurnosti i ograničenja upotrebe POEK-a.	2
8.23.	Da li se nakon indikacije POEK-a vrši pravilno markiranje i daljnji postupak u otkrivanju date indikacije.	3
8.24.	Da li u slučaju nenalaženja ES na mjestu indikacije deminer istraži šire područje od najmanje jednog metra naprijed i lijevo i desno od indikacije.	3
8.25.	Da li POEK ima odgovarajuću opremu (transportni kafez i dr.) i da li se vodi dnevno održavanje i briga za POEK-a.	3
8.26.	Da li u mašinskoj pripremi tehničkog izviđanja mašina zadovoljava zahtjeve Standarda BiH.	3
8.27.	Da li u mašinskoj pripremi za čišćenje mašina kvalitetno uznemirava tlo da se iza toga mogu koristiti i prege.	3

8.28.	Da li organizacija koja nije POEK organizacija angažuje prege bez vođe grupe za pregiranje.	3
8.29.	Da li se kod mehaničke pripreme zemljišta poštuje minimalan preklop radne staze propisan Standardom za PMA u BiH.	3
9. Obilježavanje		
9.1.	Da li su svi kolčići na radilištu povezani trakom.	1
9.2.	Da li su kolčići u radnoj i stazi minimalne visine 0,5 m obojeni crvenim vrhom i povezani trakom u visini tla na maksimalnom razmaku koji je propisan od 5 m.	1
9.3.	Da li se koriste veći kolčići (visine 1,2-1,5 m) na razmaku do maksimalno 6 m sa crvenim vrhom od mjesta (pristupne staze) odakle je obavezno nošenje zaštitne opreme.	1
9.4.	Da li se za obilježavanje ostalih površina radilišta u sigurnoj zoni koriste veći kolčići sa bijelim vrhom (ukoliko je okolo SOPO tada se i za ove površine trebaju koristiti kolčići sa crvenim vrhom).	1
9.5.	Da li se u slučaju nemogućnosti korištenja kolčića pravilno koristi alternativa kolčićima.	1
9.6.	Da li se za mjesta nađenih i uništenih ES koriste mali kolčići sa žutim vrhom.	1
9.7.	Da li se za rad koristi i da li je odgovarajuća bazna letva.	3
9.8.	Da li se sve radne staze obilježavaju u širini od 1 m.	3
9.9.	Da li je pristupna staza i sigurna staza minimalne širine 2 m.	1
9.10.	Da li je izvršeno minimalno završno obilježavanje osnovne tačke i lomnih tačaka sa trajnim markerima, i svakih 50 m pravca sa polutrajnim markerima shodno ovom Standardu za PMA u BiH.	1
9.11.	Da li je nakon završetka zadatka (MSP) preostala minirana površina, koja graniči sa očišćenom i redukovanom površinom obilježena polutrajnom ili trajnom ogradom za označavanje minskih polja.	3
9.12.	Da li skica napredovanja na istrazi odgovara stvarnom stanju na SI/CI.	3
10. Uništavanje		
10.1.	Da li se vrši uništavanje ES načelno na licu mjesta ili na drugim namjenskim mjestima za uništavanje uz primjenu odgovarajuće opreme i sredstava od strane organizacije koja je akreditovana za uništavanje sa kojom izvođač ima zaključen ugovor o uništavanju.	2
10.2.	Da li nakon otkrivanja ES daljnju akciju za uklanjanje preuzima vođa tima.	1
10.3.	Da li je vođa tima dobro procijenio stepen rizika kod uništavanja na licu mjesta ili na drugom namjenskom mjestu za uništavanje.	1
10.4.	Da li je otkrivena mina u TI obilježena i ostavljena radi uvida i evidencije inspektora.	1
10.5.	Da li se u slučaju nemogućnosti uništavanja ES na licu mjesta vrši prethodno povlačenje, a potom osiguranje i razoružanje, do prenošenja i uništenja na drugom namjenskom mjestu za uništavanje.	1
10.6.	Da li se poduzimaju sve propisane sigurnosne udaljenosti i mjere za sigurno uništavanje ES uključujući i zaštitne radove.	1
10.7.	Da li vođa tima lično rukovodi uništavanjem i da li tim uništava ona ES za koja je ovlašten, odnosno za koja ima stručno osoblje.	2
10.8.	Da li su lokalne vojne ustanove, policijske stanice i okolno stanovništvo obaviješteni o uništavanju.	2
11. Eksploziv		
11.1.	Da li se preduzimaju sve potrebne mjere sigurnosti prilikom dnevnog prevoženja eksploziva za tim.	2

11.2.	Da li se na radilištu (ili drugom namjenskom osiguranom mjestu) vrši propisno skladištenje dnevnih količina eksploziva za uništavanje.	2
11.3.	Da li tim posjeduje eksplozivna sredstva za izradu punjenja za uništavanje.	2
11.4.	Da li je ažurna evidencija o količinama eksploziva i drugih inicijalnih sredstava za uništavanje.	1
12.Evidencije i izvještaji		
12.1.	Da li se vode i da li postoje neophodne evidencije i izvještaji na radilištu i to: važeći SOP deminerske organizacije,	3
12.2.	Izvedbeni plan i set projektne dokumentacije za provođenje PMA na MSP-u	3
12.3.	Dnevni izvještaj sa skicom napretka na SI/CI	3
12.4.	Dnevni izvještaj o pregiranju	3
12.5.	Dnevni izvještaj o mašinskoj pripremi zemljišta	3
12.6.	Evidencija ličnih podataka	1
12.7.	Evidencija posjetitelja	1
12.8.	Evidencija o dnevnom testiranju detektora	3
12.9.	Plan medicinske evakuacije (MEDEVAC)	2
12.10.	Evidencija o stanju eksploziva	3
12.11.	Izvještaji Internog monitoringa deminerske organizacije sa skicom IM	3
12.12.	Ovlaštenja za obavljanje deminiranja i deminerske knjižice-akreditacije	3
12.13.	Polica osiguranja	1
12.14.	Izvještaj o uništavanju ES	3
12.15.	Odobrenje nadležnih organa za prevoz eksploziva	3
12.16.	Kartoni o akreditaciji PREGA i mašina	3
12.17.	Izvještaj o prikupljanju informacija tokom TI i čišćenja	3
12.18.	Obavijest o prikupljanju informacija o miniranosti tokom TI	3
13. Kontrola kvaliteta očišćene površine		
13.1.	Da li primijenjenom metodom-ama i utvrđenim kvalitetnim radom u toku monitoringa očišćena površina daje povjerenje u kvalitet i sigurnost korištenja.	4
13.2.	Da li je osoba za IM iz deminerske organizacije vršila interni monitoring u proteklih pet radnih dana i o tome ostavila na radilištu pismeni izvještaj.	4
13.3.	Da li je osoba za interni monitoring iz deminerske organizacije vršila provjeru očišćene površine, odnosno istražnih staza i netretiranih površina između radnih staza uzorkovanjem u procentu propisanim Standardom za PMA u BiH i to evidentirala na skici napretka zadatka i skici IM i obilježila na radilištu.	4
13.4.	Da li su zapažanja i uzorkovanje osobe za interni monitoring kvalitetna i da li su predložene i preduzete mjere	4
13.5.	Da li je sa kvalitetom čišćenja i sigurnosti deminerskog osoblja zadovoljan monitor (ako je angažovan) i analiza njegovih zapažanja za protekli period od posljednje inspekcije.	4
13.6.	Da li u periodu od prethodne kontrole realna produktivnost daje povjerenje u sigurnost i kvalitet čišćenja.	4
13.7.	Pronalaženje ES do dubine od 10 cm tokom eksternog monitoringa ili uzorkovanja očišćene površine.	5
13.8.	Pronalaženje svakog eksplozivnog razbijenog dijela ES ili mine (uključujući municiju kalibra 20 mm i više) koji sadrže upaljač sa dijelom eksploziva ili samo upaljač.	5
13.9.	Svaki signal odobrenog metal detektora do dubine od 10 cm koji nije otkopan, a istragom signala pipalicom i otkopavanjem se otkrije predmet koji ima dimenzije koje su u prečniku 5 cm i više, odnosno 3 cm i više	5

	ukoliko se očekuje mina „goraždanka“.	
13.10.	Svaka veća razbijena količina eksploziva od 15 grama do dubine od 10 cm otkrivena u površinama koje su pretražene pregama.	5
13.11.	Svaki signal metal detektora u tlu koji ne dozvoljava upotrebu pipalice, a otkopavanjem se otkrije metal u dubini od 10 cm (ili većoj zavisno od ugovora).	5
14. Ostale neusaglašenosti		
14.1.	Rad pod uticajem alkohola ili psihotropnih supstanci.	3
14.2.	Ometanje, onemogućavanje ili spriječavanje ovlaštenog lica u vršenju monitoringa.	3
14.3.	Angažovanje ljudskih resursa koji nisu iz organizacijske strukture izvođača ili nema odgoavajućeg ugovora sa drugom organizacijom.	3
14.4.	Angažovanje materijalnih resursa koji nisu u vlasništvu ili zakonitom posjedu izvođača ili nema odgoavajućeg ugovora sa drugom organizacijom.	3
14.5.	Organizacija nije akreditovana za aktivnosti PMA po primjenjenim metodama i sadržaju specifičnih djelatnosti.	2
14.6.	Uništavanje materijalnih dokaza i davanje lažnih iskaza u postupku istrage deminerske nesreće.	2

18. ZAŠTITA OKOLIŠA U TOKU AKTIVNOSTI PMA

FUCZ će tokom protivminskog djelovanja obavezuje poštovati principa očuvanja životne sredine i primjenu mjera zaštite okoliša, u skladu sa važećim zakonodavstvom u Bosni i Hercegovini, kao i internim politikama organizacije.

Tokom planiranja i izvođenja aktivnosti tehničkog izviđanja, čišćenja, uništavanja pronađenih mina i ES-a i upotrebe mehaničkih sredstava, FUCZ će uložiti maksimalne napore kako bi se izbjegao uticaj na prirodne resurse, uključujući šumske površine, vodotoke, plodno tlo, divlje životinje i biljne vrste. FUCZ će prilikom provođenja PMA posebno posveti pažnju sljedećim mjerama:

- Pravilno odlaganju otpada, uključujući metalni otpad (posebno baterije za metal detektore), pakovanja od opreme i lični otpad osoblja;
- Sječa vegetacije će se vršiti isključivo u mjeri koja je neophodna prilikom procedure deminiranja i kada je to neophodno zbog sigurnosnih mjera;
- Sprečavanju zagađenja tla i voda, posebno u radu sa gorivima, mazivima i hemikalijama koje se koriste u mehaničkim sredstvima;
- Svo operativno osoblje FUCZ dužno se pridržavati navedenih mjera, a posebno uklanjanja i zbrinjavanje istrošenih baterijskih elemenata koje koriste u metal-detektorima, minske trake nakon završenih deminerskih operacija.

19. EVIDENCIJE I IZVJEŠTAJI

U toku procesa tehničkog izviđanja i čišćenja MSP FUCZ će pored propisane dokumentacije SOP-om FUCZ za operacije humanitarnog deminiranja i uništavanja mina i NUS-a u BiH, koristiti, voditi i čuvati na radilištu, stalno ili određeno vrijeme sljedeće neophodne izvještaje, evidencije i dokumentaciju:

- Izvještaj o NTI/Operativni plan za SI/CI sadrži podatke iz baze podataka BHMACH-a o SOPO/POPO dobijeni kroz NTI izviđanjem i pohranjivanjem podataka iz drugih izvora, te predstavlja planiranje angažovanja deminerskih organizacija na nastavku prikupljanja informacija tehničkim metodama;
- Izvedbeni plan. Popunjava FUCZ organizacija i dostavlja BHMACH-u minimalno sedam dana prije početka rada na zadatku. U slučaju bilo kakvih promjena (datuma i angažiranja kapaciteta van plana), deminerska organizacija FUCZ će pismeno obavijestiti RU BHMACH-a koji prati zadatak - Prilog 1;
- Dnevni izvještaj - Prilog 2;
- Dnevni izvještaj prege - Prilog 3;
- Obavijest o prikupljanju informacija tokom TI - Prilog 4;
- Sedmični izvještaj o aktivnostima tehničkog izviđanja i čišćenja za BHMACH. Popunjava Oficir za operacije i dostavlja RU/RK BHMACH-u svakog ponedjeljka za prethodnu sedmicu do 16.00 sati. Izvještaj se šalje poštom, faksom, ili E-mail-om, a služi za praćenje aktivnosti deminiranja na pojedinačnim zadacima, planiranje i vršenje eksternog nadzora i predviđanja vremena mogućeg završetka rada na SI/CI. (ovaj se izvještaj ne čuva na radilištu već u arhivi oficira za operacije) - Prilog 5;
- Zapisnik o izvršenim aktivnostima tehničkog izviđanja i čišćenja CI/SI - Prilog 6;
- Stručni izvještaj o ES - Prilog 7;
- Zapisnik o upoznavanju predstavnika vlasti/krajnjeg korisnika sa rezultatima CI/SI na MSP - Prilog 8;
- Inicijalni izvještaj o incidentu/nesreći od mina – Prilog 9;
- Izvještaj o internom monitoringu/Internoj kontroli kvaliteta – Prilog 10;
- Police osiguranja - original ili ovjerena kopija;
- Spisak rukovodnog i operativnog osoblja angažovanog na zadatku koji sadrži lične podatke i vrijeme važenja osiguranja (kopija koja ne mora biti ovjerena);
- Rješenje o odobravanju otvaranja radnog zadatka.

20. PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

- Ove Standardne operativne procedure FUCZ za tehničko izviđanje i čišćenje u procesu vraćanja površine u BiH, stupaju na snagu danom odobravanja od strane BH MAC-a.
- Stupanjem na snagu ovih Standardnih operativnih procedura prestaju da važi, Procedura u procesu vraćanja površine (FUCZ.PR.12), koja je odobrena od strane BH MAC-a broj: UP-1/02-44-1-8/20 od 11.05.2020. godine, kao dio Standardnih operativnih procedura FUCZ za operacije humanitarnog deminiranja i uništavanja mina i NUS-a u BiH.
- Klasični koncept deminiranja (pojedinačni zadaci TI i čišćenja sa unaprijed definisanim granicama) su opisani i normirani Standardnim operativnim procedurama FUCZ za operacije humanitarnog deminiranja i uništavanja mina i NUS-a u BiH, koje su odobrene od strane BH MAC-a broj: UP-1/02-44-1-8/20 od 11.05.2020. godine.

PRILOG 1.

IZVEDBENI PLAN

DEMINERSKA ORGANIZACIJA - IZVOĐAČ:
DEMINERSKA ORGANIZACIJA - PODIZVOĐAČ:

Broj:
Datum:

Za:

Predmet: **IZVEDBENI PLAN ZA MSP**

1. OSNOVNI PODACI O MSP-u

1.1. Naziv MSP:

1.2. Ukupna površina MSP: **km²**

1.3. Definisane površine za tehničko izviđanje i čišćenje:

1.3.1. **CI-1-** površina: min. ... **m²** max **m²**

1.3.2. **CI-2-** površina: min. ... **m²** max **m²**

1.3.3. **SI-2-** površina: min. ... **m²** max **m²**

1.4. Vrsta aktivnosti: **Tehničko izviđanje i čišćenje**

2. SPISAK ANGAŽOVANOG OSOBLJA ZA MSP

R.br .	OSOBLJE	BROJ	FUNKCIJA, PREZIME I IME
1.	Rukovodeće		
2.	Deminer		
3.	Medicinar		
4.	Kerovođa		
5.	Operater		
	UKUPNO:		

3. SPISAK SREDSTAVA I OPREME

R. br.	NAZIV SREDSTAVA I OPREME	IZVOĐAČ	
		Marka i tip	kom
1.	Prsluk zaštitni		
2.	Vizir samonosivi		
3.	Metal detektor sa serijskim brojem		
4.	Mašina za deminiranje sa serijskim brojem		
5.	POEK		

4. PRIKUPLJENE INFORMACIJE PRIJE IZRADE IZVEDBENOG PLANA

U cilju što kvalitetnije izrade izvedbenog plana, deminerske organizacije trebaju analizirati sve dostupne informacije iz Projekta za provođenje protuminski akcija na minski sumnjivoj površini, a izlaskom na MSP pokušati doći do dodatnih informacija, kako bi se što efikasnije identifikovali svi podaci o miniranosti.

Na osnovu tako prikupljenih informacija organizacija može:

- predložiti nove lokacije za CI ili SI ako imaju nove dokaze miniranosti;
- predložiti korekcije u granicama planiranim za CI i SI;
- predložiti promjene u načinu realizacije planiranih CI i SI, a koje za cilj imaju poboljšanja u upotrebi raspoloživih resursa organizacije (mjesto ulaska, broj i raspored istražnih staza itd.).

5. PLANIRANO VRIJEME IZVOĐENJA OPERACIJA

4.1. Planirani početak rada: godine

4.2. Planirani završetak rada: godine

4.3. Ukupno radnih dana:

U prilogu je dat opis planiranih aktivnosti na povezivanju sa lokalnom zajednicom i opis planiranih aktivnosti za svaku pojedinačnu CI ili SI.

Potpis ovlaštenog lica: _____

Pozicija:

Opis planiranih aktivnosti na povezivanju sa lokalnom zajednicom

(odgovorna osoba deminerske organizacije, način prikupljanja informacija od predstavnika lokalne zajednice i način informisanja istih o aktivnostima, način dokumentovanja, način izvještavanja BHMAC-u itd):

Opis planiranih aktivnosti za svaku pojedinačnu CI ili SI

(cilj CI ili SI, angažirani kapaciteti, planirani broj radnih dana, radno vrijeme, odmori, način rada interne kontrole, početak i kraj CI ili SI, mjesta ulaska u sumnjivu površinu, raspored i broj istražnih staza, tehničke metode itd.)

CI-1 (naziv):

CI-2 (naziv):

CI-3 (naziv):

SI-1 (naziv):

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
ФЕДЕРАЦИЈА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ
ФЕДЕРАЛНА УПРАВА ЦИВИЛНЕ ЗАШТИТЕ

BOSNIA AND HERCEGOVINA
FEDERATION OF BOSNIA AND HERZEGOVINA
FEDERAL ADMINISTRATION OF CIVIL PROTECTION

PRILOG 2.

DNEVNI IZVJEŠTAJ

(naziv deminerskog tima FUCZ)

[illegible]

BOSNIA AND HERCEGOVINA
FEDERATION OF BOSNIA AND HERZEGOVINA
FEDERAL ADMINISTRATION OF CIVIL PROTECTION

NAZIV DEMINERSKOG TIMA:				
R.b.	Ime i prezime	Funkcija	Radna staza br/broj ulazaka	Deminirano (m ²)
1.		Vođa tima	-	-
2.		Deminer		
3.		Deminer		
4.		Deminer		
5.		Deminer		
6.		Deminer		
7.		Deminer		
8.		Deminer		
9.		Deminer		
10.		Medicinar	-	-
UKUPNO:				
PODACI O RADU I POSTIGNUTIM EFEKTIMA				
Metode rada:	a-detektor b-pipalica c-kombinacija d-prege d-stroj/mašina (prethodni rad)			
Očišćeno :	-Kroz r/s na manuelnom.....m ²deminera, kroz r/s na MPZm ²deminera , m ² prege ukupno:.....m ²			
Otkriveno mina/ESZR:				
Uništeno mina/ ESZR:				
Utrošeno ES za uništavanje:				
CASEVAC vježba izvedena:	20____.godine			
Ime i prezime vođe tima: _____ Potpis_____				

Objašnjenje za popunjavanje: (a)-Vrijeme početka ili trajanja aktivnosti (od- do). (b)-Navesti aktivnosti i događaje vezane za rad tima na osnovu kojih će se vidjeti: dolazak na radilište, informisanje i podjela zadataka, testiranje detektora, početak rada i vrijeme rada deminera u sastavu dvojaca ili pojedinačno, nađena i otkrivena mina/NUS i u kojoj radnoj stazi, interna kontrola kvaliteta od strane neposrednog supervizora (kojom metodom, veličina uzorka i poduzete mjere), vrijeme uništavanja, prekid rada i napuštanje radilišta, i dr. U navedenoj koloni treba evidentirati i posjete ovlaštenih osoba, što je poduzeto po utvrđenim greškama od strane viših supervizora, kao i vanjskih kontrola kvaliteta. U napomeni evidentirati sve što značajno, a nije predviđeno obrascem, pogotovo naznačiti ukoliko je prikupljena nova informacija o miniranosti tokom TI. Ostale rubrike popunjavati prema zahtjevu obrasca.

P R I L O G 3.

DNEVNI IZVJEŠTAJ PREGJE BROJ _____

PODACI O PREGI I ZADATKU

Ime i prezime kerovođe:	Ime psa:
Lokacija:	ID broj zadatka:
Vrijeme: -početka, _____ sati -završetka, _____ sati	Datum:

PODACI O ZDRAVSTVENOJ SPOSOBNOSTI POEK-a

Dnevna zdravstvena sposobnost POEK-a: ☐ -dobra ☐ -loša (upisati "X" u kvadrat)
Objasniti lošu zdravstvenu sposobnost i mogućnost korištenja psa:

VREMENSKI UVJETI, VEGETACIJA I ISPARENJA

Vrijeme: ☐ -sunčano ☐ -oblačno ☐ - promjenljivo
Vjetar: ☐ -bez vjetra ☐ -do 3m/s ☐ - do 7m/s (procjena ili izmjerena brzina)
Temperatura: zraka _____ °C (stvarna ili procjen.) ☐ -zemljišta _____ °C (stvarna ili procjenjena)
Vlažnost tla: ☐ -niska ☐ -srednja ☐ -visoka
Vegetacija: -visina iznad nivoa tla do..... cm ☐ -gustina: ☐ -mala ☐ -srednja -
visoka
Hemijska isparenja: ☐ -ima ☐ -nema

SKICA MJESTA INDIKACIJA I POSTIGNUTA PRODUKTIVNOST

Skica mjesta indikacija u odnosu na sigurnu stazu, pravac sjevera ili broj boksa, sa približnim mjestima indikacija.

	PREGLED PRETRAGA		
	Boks broj/radna staza	Vrijeme pretrage od-do	Ostvareno minuta

Broj indikacija:	Nađena ES:	Lažne indikacije:	Pretraženo: _____m ²
------------------	------------	-------------------	---------------------------------

Iskršli problemi u radu i poduzete mjere:

Potpis kerovođe: _____ Vođa tima: _____

NAPOMENA: Vođa tima za pregiranje će u kordinaciji sa vođom radilišta ucrtavati pregiranu površinu u skici napredovanja vođe deminerskog radilišta.

P R I L O G 4.

OBAVIJEST O PRIKUPLJANJU INFORMACIJA O MINIRANOSTI TOKOM TI

OPŠTI PODACI ZA MSP	
RU BHMAC-a	
NAZIV MSP	
BROJ I NAZIV CI/SI	
OPĆINA/KANTON	
ANGAŽOVANA DEMINERSKA ORGANIZACIJA	
OPIS OBAVIJESTI	
- <i>Popunjava predstavnik deminerske organizacije</i> - <i>Popunjava se ručno ili elektronski</i> - <i>Navesti sve detalje informacije</i>	

Datum: _____

Obavijest predao:
Predstavnik Federalne uprave civilne
zaštite

Obavijest primio:
Predstavnik BH MAC-a

(ime prezime i potpis)

(ime prezime i potpis)

PRILOG 5.
SEDMIČNI IZVJEŠTAJ O AKTIVNOSTIMA TEHNIČKOG IZVIĐANJA I ČIŠĆENJA ZA MSP.....

Deminerska organizacija

Broj.....

Od.....20___. godine

Za: Ured/Kancelarija BHMAC

ZA ZAVRŠENU SEDMICU (datum) od _____ do _____ 20___. Godine

R.b.	Ciljana ili sistematska istraga	Zadana površina (m ²)		Realizirano (m ²)		Ukupno realizirano (m ²)		Datum početka	Procijenjeni datum završetka	Pronađena ES
		Radne staze	Čišćenje	Radne staze	Čišćenje	Radne staze	Čišćenje			
(a)	(b)	(c)		(d)		(e)		(f)	(g)	(h)
1.	NAZIV DEMINERSKOG TIMA:.....									
	R.b.	Ime i prezime	Funkcija	Deminirano (m ²)						Opis toka aktivnosti : (da li se operacije odvijaju po planu, evidentirati sve odluke vezano za izmjenu plana, da li su pronađene mine očekivane ili ne, da li je uvedena nova tehnička metoda, itd)
				po	ut	sr	če	pe	uk	
	1.		Vođa tima	-	-	-	-	-	-	
	2.		Deminer							
	3.		Deminer							
	4.		Deminer							
	5.		Deminer							
	6.		Deminer							
	7.		Deminer							
	8.		Deminer							
	9.		Deminer							
	10.		Medicinar	-	-	-	-	-	-	
UKUPNO:										

NOVE INFORMACIJE O MINIRANOSTI PRIKUPLJENE NETEHNIČKIM METODAMA ZA MSP

Red. Broj	Zapisnik o miniranju, informator, broj i raspored mina , itd.
1.	
2.	

.....
(odgovorna osoba dem. organizacije)

PRILOG 6.

Na osnovu člana 35. Zakona o deminiranju u Bosni i Hercegovini („Službeni glasnik BiH”, broj 5/02), Centar za uklanjanje mina u Bosni i Hercegovini i izvođač radova (deminerska organizacija), sastavljaju:

Z A P I S N I K

o izvršenim aktivnostima tehničkog izviđanja i čišćenja CI/SI

I - IZJAVA DEMINERSKE ORGANIZACIJE	
1. Naziv deminerske organizacije	
2. Izjavu sastavio: (operativni oficir ili program-menadžer)	
3. Naziv MSP (minski sumnjive površine)	
4. Naziv CI/SI (lokacija za ciljanu/ sistematsku istragu)	
5. Karta (naziv-broj plana ili karte, razmjer i godina izdanja)	
6. Koordinatni sistem	☐ UTM ☐ Gaus Kruger
7. Koordinate ulaska u SOPO/POPO	Y= _____ X= _____
8. Datum početka/datum završetka radova – zadnji dan uzorkovanja	
9. Korištene metode rada	Manuelna ☐ Mašinska ☐ Pregiranje ☐
10. Očišćena definisana površina manuelno u m ²	
11. Tretirano površine mašinskom pripremom u m ²	
12. Očišćeno pregama kroz radne staze unutar redukovane površine u m ²	
13. Očišćeno manuelno kroz radne staze unutar redukovane površine u m ²	
14. Redukovana površina u m ²	

15. Dubina pretrage u radnim stazama u cm	
16. Metode internog monitoringa	
17. Interni monitoring obavio i veličina izvršenog internog uzorkovanja u m ²	
18. Monitorska organizacija koja je obavljala monitoring	
19. Vrste i količine <u>otkrivenih</u> ES	
20. Vrste i količine aktiviranih ES i ostalih naznaka ES	
II- SLUŽBENE DEKLARACIJE	
PREDAJA OD STRANE DEMINERSKE ORGANIZACIJE	PREUZIMANJE OD STRANE CENTRA ZA UKLANJANJE MINA BiH
Izjavljujem da je čišćenje površine opisane ovim dokumentom (završnim izvještajem) izvršeno prema Standardu za protivminske akcije u BiH do navedene dubine. Ocjenjujem da je površina kvalitetno očišćena od ES za sigurno korištenje i kao takvu je predajem BHMAC-u.	Ja, inspektor za KK BHMAC-a na osnovu vlastitih saznanja i kroz eksterni monitoring zadatka od strane referenta za KK.....,RU....., PREUZIMAM navedenu očišćenu površinu (u ime BHMAC-a, jer su monitoring i uzorkovanje pokazali da je čišćenje površine izvršeno u skladu sa zahtjevima Standarda za protivminske akcije u BiH. (potpis inspektora)
21. Ime i položaj odgovorne osobe deminerske organizacije	22. Ime šefa ureda/kancelarije BHMAC-a
23. Potpis i pečat	24. Potpis i pečat
25. Datum predaje:..... Broj izjave:.....	26. Datum preuzimanja:..... Broj zapisnika:.....

III- PRILOZI

Prilozi deminerske organizacije:

- a)-Spisak osoba odjeljenja (tima, sekcija) ili više njih koji su izvodili operacije sa funkcijama.
- b)-Pregled radnih dana i sati rada sa postignutim efektima po angažovanim odjeljenjima-sekcijama, timovima i grupama (podaci iz dnevnih izvještaja za deminere i prege, kao i poseban prilog za mehaničku pripremu ako je vršena).
- c)-Dnevni izvještaji (deminerskih timova, prega, mehaničke pripreme).
- d)-Pregled korištene opreme u primijenjenim metodama (naziv, vrsta – tip i količina).
- e)-Grafički prikaz (skica/karta) očišćenih površina za datu CI/SI – Kartu (skicu) očišćene površine za datu CI/SI izrađuje deminerska organizacija u razmjeri maksimalne krupnoće 1:1000 na geodetskim podlogama ili najkrupnijoj razmjeri topografske karte sa koordinatama lomnih tačaka i mjestima i koordinatama nađenih mina sa vrstom mine. Karta treba da bude ovjerena od strane deminerske organizacije i potpisana od strane višeg referenta za kontrolu kvaliteta i stručnog saradnik za kontrolu kvaliteta/inspektor nadležnog RU/K BHMACH-a.
- f)-radna skica (skica napredovanja) deminerske organizacije
- g)-Fotokopije internih izvještaja o monitoringu (osobe za interni monitoring organizacije).
- h)-Opis toka izvođenja aktivnosti (problemi u provođenju plana, greške utvrđene internom kontrolom kvaliteta, i kontrolom BHMACH-a i kako su iste riješene, usporedba nađenih mina sa poznatim podacima o miniranosti, odstupanja od izvedbenog plana sa obrazloženjima, nove informacije o miniranosti prikupljene u toku provođenja aktivnosti, sva zapažanja koja mogu koristiti za definisanje statusa tretiranih i susjenih površina, opis aktivnosti koja ukazuju na pouzdanost standardnog kvaliteta čišćenja i dr., te bitne fotografije koje to dokazuju),
- i)-Zapisnik o upoznavanju organa vlasti/krajnjeg korisnika sa rezultatima CI/SI,
- k)-Zapisnik o prikupljenim informacijama tokom TI.

PRILOG 7.

STRUČNI IZVJEŠTAJ O ES

BR	PRVI DIO		
1.	Ime deminerske ili UES organizacije		Izvjestio (ime i prezime), funkcija
2.	MSP		Datum izvještaja
3.	Najbliži grad		CI ili SI
4.	Naziv karte		List karte i broj
5.	Razmjera		Koordinate zadatka
DRUGI DIO			
6.	VRSTA UKLONJENIH PP MINA	Kom	OPIS ILI PRIMJEDBA
7.	VRSTA UKLONJENIH PT MINA	Kom	OPIS ILI PRIMJEDBA
8.	VRSTA UKLONJENOG NUS-a	Kom	OPIS ILI PRIMJEDBA
9.	BROJ UKLONJENIH MINA IZNENAĐENJA		

NAPOMENA: Ovaj izvještaj se popunjava i po potrebi prilaže uz *Izjavu* o čišćenju površine. Fotografije treba koristiti kao dodatni dokaz opisu neidentifikovanih ili neobičnih eksplozivnih sredstava. Sve mine iznenađenja treba detaljno opisati na posebnom listu.

PRILOG 8.

**ZAPISNIK O UPOZNAVANJU PREDSTAVNIKA VLASTI/KRAJNJEG KORISNIKA SA
REZULTATIMA CI/SI NA MSP**

Naziv MSP-a		Broj i naziv lokacije za CI/SI	
RU/RK BH MAC-a		Redukovana površina u m ²	
Entitet		Očišćena površina u m ²	
Kanton/regija		Datum početka	
Opština		Datum završetka uzorkovanja	
Pronađeni i uklonjeni dokazi miniranosti (vrste i broj)			

Datum: _____

Predstavnik deminerske organizacije

Predstavnik BHMACH-a

(ime prezime i potpis)

(ime prezime i potpis)

Predstavnik vlasti/krajnjeg korisnika

(ime prezime i potpis)

BOSNIA AND HERCEGOVINA
FEDERATION OF BOSNIA AND HERZEGOVINA
FEDERAL ADMINISTRATION OF CIVIL PROTECTION

P R I L O G 9.

INICIJALNI IZVJEŠTAJ O INCIDENTU/NESREĆI OD MINA INICIJALNI IZVEŠTAJ O INCIDENTU/NESREĆI OD MINA INITIAL REPORT OF A MINE INCIDENT/ACCIDENT <i>Izveštaj poslati u roku od 6 sati u BH MAC na faks 033 667 311</i> <i>Izveštaj poslati u roku od 6 časova u BHMAC na faks 033 667 311</i> Send this report – within 6 hours – to BH Mine Action Centre, Sarajevo, Fax. 033 667 311	
Izveštaj popunio Izveštaj popunio Report made by _____	Da li ljudi i dalje ulaze u ovo područje? ☐ <i>Da – Da – Yes</i> Da li ljudi i dalje ulaze u ovo područje? ☐ <i>Ne – Ne – No</i> Do people continue to go into this area?
Datum incidenta/nesreće Datum incidenta/nesreće Date of incident/accident _____	Ako da, zašto? – Ako da, zašto? – If yes, why? ☐ <i>Zbog zemljoradnje – Zbog zemljoradnje – For farming</i> ☐ <i>Zbog putovanja – Zbog putovanja – For travelling</i> ☐ <i>Zbog sakupljanja drva – Zbog sakupljanja drva – To gather wood</i> ☐ <i>Zbog lova/ribolova – Zbog lova/ribolova – For hunting/fishing</i> ☐ <i>Zbog igre – Zbog igre – For playing</i> ☐ <i>Ostalo – Ostalo – Other</i>
Vrijeme nesreće Vreme nesreće Time of accident _____	
Tel/faks broj _____ Tel/faks broj _____ Phone/Fax number	Da li je zona označena? – Da, li je zona označena? – Is the area marked? ☐ <i>Da, priručnim sredstvima – Da, priručnim sredstvima – Yes, local signs</i> ☐ <i>Da, službenim znacima – Da, službenim znacima – Yes, official signs</i>

BOSNIA AND HERCEGOVINA
FEDERATION OF BOSNIA AND HERZEGOVINA
FEDERAL ADMINISTRATION OF CIVIL PROTECTION

Policijska stanica Policijska stanica Police Station		Istražitelj Istražitelj Investigating Officer		Šifra Šifra Case No		Da li je do sada bilo incidenata/nesreća u ovoj zoni? Da li je do sada bilo incidenata/nesreća u ovoj zoni? Have incident/accidents occurred in this area before? ☐ Da – Da – Yes ☐ Ne – Ne – No	
Lokacija/Selo Lokacija/Selo Location/Village						Vrsta eksplozivnih sredstava – VRSTA EKSPLOZIVNIH SREDSTAVA – TYPE OF EXPLOSIVE ☐ Protupješad. mina – Protivpešad. mina – Anti-Personnel Mine ☐ Protutenkovska mina – Protivtenkovska mina – Anti-Tank Mine ☐ NUS – NUS – UXO ☐ Nepoznato – Nepoznato – Unknown	
Najbliži grad Najbliži grad Nearest town						Ako je poznato, koji tip i količina ? Ako je poznato, koji tip i količina? If known, what model, number	
Koordinate Koordinate Grid Reference		I-I-E Y=		S-S-N X=		☐ UTM - UTM ☐ Gauss Kruger	
OZLJEDE – OZLEDE – INJURIES							
	Broj – Broj – Number of		Ime(na) ozlijeđenog(ih) Ime(na) ozleđenog(ih) Name(s) of victim(s)		Dob God. Age	Detalji/Opaske Detaqi/Primedbe Details/Remarks	
☐ Bez povreda Bez povreda None	Odrasli h Odrasli h Adults	Djece Dece Childre n					

BOSNIA AND HERCEGOVINA
FEDERATION OF BOSNIA AND HERZEGOVINA
FEDERAL ADMINISTRATION OF CIVIL PROTECTION

Manje ozljede Mawe ozlede Minor injuries					
Ozbiljne ozljede Ozbigne ozle-de Seriously injured					
Ubijeno osoba Ubijeno osoba Killed person(s)					
LOKACIJA NESREĆE – LOKACIJA NESREĆE –LOCATION OF ACCIDENT					
☐ Urbano područje – Urbano područje – Urban area			☐ U prirodi – U prirodi –Country side		
☐ Tvornica – Fabrika– Factory	☐ Škola – Школа – School	☐ Bolnica – Bolnica– Hospital	☐ Kasarna – Kasarna –Barracks		
☐ Kuća – Kuća– House	☐ Ulica – Ulica– Street	☐ Put – Put–Road	☐ Željeznica – Železnica– Railways		
☐ Most - Most – Bridge	☐ Staza – Staza– Path	☐ Rijeka – Reka – River			
☐ Šuma – Šuma– Forest	☐ Poljopriv. zemljište – Poljopriv. zemljište– Agricultural land	☐ Močvara – Močvara– Swamp			
☐ Ravnica – Ravnica –Flat land	☐ Kamenito zemljište – Kamenito zemljište – Stony land	☐ Brdo – Brdo –Hill			
☐ Građ. otpad – Građ. otpad– Rubble	☐ Visoka trava – Visoka trava –High grass		☐ Ostalo – Ostalo– Other		

BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
FEDERALNA UPRAVA CIVILNE ZAŠTITE

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
ФЕДЕРАЦИЈА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ
ФЕДЕРАЛНА УПРАВА ЦИВИЛНЕ ЗАШТИТЕ

BOSNIA AND HERCEGOVINA
FEDERATION OF BOSNIA AND HERZEGOVINA
FEDERAL ADMINISTRATION OF CIVIL PROTECTION

Sjever – Sever – North

IZVJEŠTAJ O INTERNOM MONITORINGU/INTERNOJ KONTROLI KVALITETE

Deminerski tim FUCZ:		Vođa tima:		Datum:.....	
.....		Potpis:.....		Vrijeme:.....	
MSP:		ID broj zadatka:.....		Istraga:.....	

Uočene neusaglašenosti u odnosu na propisane procedure SOP-om FUCZ	Šifra neusaglašenosti	Dali su neusaglašenosti odmah ispravljene	

Podaci o vremenu, angažovanim resursima, metodama rada i pronađenim ES od posljednjeg monitoringa

Datum rada	Deminera/r.s/ m ²	Pregama m ²	Mašina m ²	Ukupno sve metode m ² (bez mašina)	Vrsta i količina pronađenih mina i NUS-a

Min / max površina zadatka: Odm ² dom ² ,	Planirano kontrolisati min.: %
---	--------------------------------------

Kontrolisano:.....m ²					
Čišćena površina		Tehnički izviđena površina			
		Radna staza		Netretirani prostor	
Manuelno	Pregama	Manuelno	Pregama	Manuelno	Pregama
.....m ²	m ²	m ²	m ²	m ²	m ²

Do sada kontrolisano: Manuelno.....m,² Pregama..... m,² Ukupno;..... m²

Čišćenje.....m.² Teh. Izv. površina:.....m.² Radna staza.....m.² Netretirani prostor.....m.²

Ukupno: vrsta i količina pronađenih mina i ES:

Bilješke/prijedlog mjera:

KONTROLISAO: IME I PREZIME	FUNKCIJA: V.R.K.K I P.S.	POTPIS:
----------------------------	--------------------------	---------

